

PORADNIK GOSPODARSKI

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU

WYDANIE SPECJALNE

PL ISSN 0157-6780 INDEX 369608

Europejski Kongres
Odnowy i Rozwoju Wsi

Europejski Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi

8-10 maja 2025

MTP Poznań

Ramowy program

CZWARTEK, 8 MAJA – DZIEŃ WIELKOPOLSKI, ROZWOJU LOKALNEGO I MŁODZIEŻY

W godzinach 10-18 odbędą się panele dotyczące następujących zagadnień:

- odnowa wsi na przykładzie Wielkopolski
- prezentacja regionów partnerskich Wielkopolski
- rola samorządów w rozwoju lokalnym
- sytuacja kobiet na obszarach wiejskich
- produkcja żywności w kontekście tożsamości wsi
- fundusze unijne, bankowość i wsparcie finansowe
- rozwój obszarów wiejskich z perspektywy młodych
- potrzeby osób starszych na obszarach wiejskich
- sport na obszarach wiejskich
- zdrowie mieszkańców obszarów wiejskich

PIĄTEK, 9 MAJA – DZIEŃ EUROPY

W godzinach 10-19 odbędą się panele dotyczące następujących zagadnień:

- 20 lat zmian na polskiej wsi
- wielofunkcyjności obszarów wiejskich
- wizja rozwoju rolnictwa i produkcji żywności w Europie
- wizja rozwoju obszarów wiejskich
- nadzieje następnej generacji – punkt widzenia europejskiej młodzieży
- Europejski Parlament Wiejski
- Polski Parlament Wiejski
- przykład wsi pomnika historii – doświadczenia z Turynii
- wzmacnianie społeczności wiejskich – doświadczenia europejskie
- polityka Hiszpanii wobec depopulacji
- regiony partnerskie polskich regionów
- Polska poza dużymi miastami w Unii Europejskiej

SOBOTA, 10 MAJA – DZIEŃ POLSKI

W godzinach 10-17:30 odbędą się panele dotyczące następujących zagadnień:

- podsumowanie – 20 lat polskiej wsi w Unii Europejskiej
- ocena stanu polskiej wsi z perspektywy samorządów
- Wielkopolska Odnowa Wsi – oferta dla regionów
- przyszłość wsi – kierunki przemian
- wyzwania współczesności: przestrzeń, klimat, energia, bezpieczeństwo
- prezentacje stanowisk konferencji towarzyszących

**Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi**

Patronat honorowy
Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Czesława Siekierskiego

Wydarzenie zostało objęte patronatem
Ministra do spraw Unii Europejskiej
podczas prezydencji Polski
w Radzie Unii Europejskiej w 2025 roku

W numerze

- 6 Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wspiera rozwój i odnowę wielkopolskich wsi
- 12 20 lat we Wspólnocie Europejskiej czasem dynamicznego rozwoju sektora rolnego w Wielkopolsce
- 16 Grupa Operacyjna System Nadzoru Ula Pszczelego
- 18 Nowoczesne i różnorodne rolnictwo wielkopolski
- 21 Czas na Polski FSDN
- 24 Formy współdziałania rolników i mieszkańców obszarów wiejskich
- 26 Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich
- 30 Wdrażanie i wykorzystanie technologii cyfrowych w rolnictwie
- 32 Więcej niż poradnik
- 36 Od tradycyjnej agronomii po cyfryzację. Jak rozwinęło się doradztwo rolnicze w Wielkopolsce?
- 38 Z wielkopolskiego pola na stół
- 41 Pyry z gzikiem
- 41 Kaczka z buraczkami
- 42 Pierogi z gęsina
- 43 Brzdąc poznański

Wydawca

**Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu**

🌐 wodr.poznan.pl
📠 WODRwPoznaniu
📧 @wodr-poznan
📷 wodr_poznan

Dane kontaktowe

ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl

Redakcja

Redaktor naczelny Jacek Strykowski
Korekta Edyta Browarska
Skład i łamanie Arek Borowczyk
Podpisano do druku dnia 23.04.2025 r.

Druk Drukarnia Kolumb
Nakład 700 egz.

Scan the code above with your smartphone
and download the English edition
of this publication.

Szanowni Państwo!

Jest mi niezmiernie miło, że mogę skierować do Państwa ten list i podzielić się faktami oraz kilkoma refleksjami, które towarzyszą nam w związku z organizacją Europejskiego Kongresu Odnowy i Rozwoju Wsi.

Przede wszystkim pragnę podziękować panu Czesławowi Siekierskiemu, Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. To dla nas zaszczytna rola być partnerem w przygotowaniu i realizacji jednej z ważniejszych imprez przypadających na okres polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. A takim właśnie wydarzeniem jest Europejski Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi, którego jako Wielkopolska jesteśmy gospodarzem na Międzynarodowych Targach Poznańskich.

Od kilkunastu już lat mam przyjemność nadzorować sprawy związane z rolnictwem i rozwojem obszarów wiejskich w Wielkopolsce. Uważam, że zrobiliśmy w tym zakresie bardzo dużo i jestem przekonany, że nasz dorobek decydował o tym, że pan minister Czesław Siekierski zaproponował właśnie Wielkopolsce wspólną organizację Kongresu. Jako region działamy bardzo intensywnie na rzecz odnowy wsi, ale jesteśmy też województwem bardzo rozwiniętym rolniczo. Wielkopolscy rolnicy potrafią sobie doskonale poradzić, mimo wielu trudności, na europejskim rynku. Często są nawet dużo lepsi od rolników z innych krajów, co warto podkreślić i docenić.

Gdy w 2004 roku staliśmy u progu Unii Europejskiej, było sporo obaw o to, co stanie się po jego przekroczeniu. Dziś wiemy już, że członkostwo Polski we Wspólnocie okazało się źródłem licznych, pozytywnych zmian, które w realny sposób wpłynęły na poprawę warunków życia mieszkańców kraju i regionu. Przez te dwie dekady mocno zmienił się krajobraz wielkopolskiej wsi. Ich mieszkańcy z dumą prezentują przedsięwzięcia, które udało się zrealizować przez te blisko już 21 lat funkcjonowania Polski w strukturach Unii Europejskiej.

Odbywający się w dniach 8-10 maja 2025 roku Europejski Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi to dobre miejsce do tego, by pochwalić się tymi osiągnięciami i podzielić doświadczeniami z gośćmi, którzy przybędą z wielu europejskich krajów. Przez ostatnie kilkanaście lat zrealizowaliśmy w Wielkopolsce 2,5 tysiąca projektów, do programu Wielkopolska Odnova Wsi należy ponad 2 tysiące sołectw ze 180 wielkopolskich gmin. Widzimy olbrzymią aktywność i zaangażowanie, bo odnowa wsi, to przede wszystkim integracja mieszkańców, którzy tworzą strategię rozwoju dla swoich miejscowości. To oni oddolnie decydują o tym, co chcą zrobić dla swojego najbliższego otoczenia, jak chcą zmieniać swoje życie w miejscu zamieszkania. A my tym ludziom po prostu pomagamy w ramach programu.

Dotychczas wydaliśmy na ten cel ponad 70 mln zł z budżetu województwa wielkopolskiego. W tym roku zwiększamy pulę wsparcia i będzie ona wynosiła 18 mln zł. Mamy konkursy dotacyjne, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Dzięki nim wielkopolska wieś zmienia się i pięknieje, rozwijają się organizacje pozarządowe na obszarach wiejskich, pomagamy aktywizować ludzi poprzez rozwój infrastruktury, wsparcie zespołów ludowych, orkiestr dętych, a osobny konkurs pomaga rozwijać się kołom gospodyń wiejskich.

Należy również wspomnieć o lokalnych grupach działania, które obejmują swoim zasięgiem właściwie wszystkie gminy w Wielkopolsce. Znają potrzeby swoich społeczności i efektywnie je zaspokajają. W ten sposób jest realizowany równoważony rozwój regionu, bo pieniądze z funduszy europejskich trafiają dosłownie do każdego miejsca w województwie.

Dyskusja o odnowie i rozwoju obszarów wiejskich nie może się toczyć bez uwzględnienia głosu osób młodych. Dlatego pierwszy dzień Kongresu będzie poświęcony młodzieży. Tego dnia będziemy gościli uczniów z Wielkopolski, ale również z tych europejskich regionów, z którymi współpracujemy. Wiemy, że warto postawić na dialog i inwestować w nowe pokolenia. Bo to z myślą o nich trwa proces odnowy obszarów wiejskich.

Podczas drugiego dnia Kongresu będzie miało miejsce ważne, symboliczne wydarzenie. Właśnie w Poznaniu po raz pierwszy dojdzie do wyjazdowego posiedzenia Koalicji Europejskich Regionów Rolniczych AgriRegions. Dotychczas jej przedstawiciele spotykali się w Brukseli, a teraz szczyt będzie miał miejsce podczas Europejskiego Kongresu Odnowy i Rozwoju Wsi. W spotkaniu tradycyjnie weźmie udział unijny komisarz ds. rolnictwa i żywności, Christoph Hansen. Koalicja obejmuje 19 regionów z 7 państw członkowskich, co stanowi 23 procent użytków rolnych Wspólnoty, 12 procent gospodarstw rolnych oraz 20 procent populacji Unii Europejskiej. Na forum AgriRegions omawiamy bardzo wiele ważnych tematów i cieszę się, że głos Polski, głos Wielkopolski jest tam również słyszany.

Dopełnieniem Kongresu będzie trzeci dzień, poświęcony Polsce i wyzwaniom, przed którymi stoi nasz kraj w kontekście rozwoju obszarów wiejskich. Jestem przekonany, że ten intensywny czas spędzony w Poznaniu będzie cenny i inspirujący dla każdego z ok. 4,5 tysiąca gości, którzy pojawią się na Europejskim Kongresie Odnowy i Rozwoju Wsi. Życzę Państwu, abyście zabrali same pozytywne wspomnienia ze stolicy Wielkopolski.

Z poważaniem,

Krzysztof Grabowski
Wicemarszałek Województwa
Wielkopolskiego

Szanowni Państwo!

Drodzy uczestnicy i goście Kongresu!

Oddajemy w Państwa ręce numer specjalny „Poradnika Gospodarskiego” przygotowany z okazji Europejskiego Kongresu Odnowy i Rozwoju Wsi. Miesięcznik wydawany obecnie przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego ma piękną historię, sięgającą 1889 roku. W tym wydaniu zebraliśmy artykuły, których lektura może być cennym uzupełnieniem wiedzy zdobytej podczas Kongresu.

Cieszę się, że wydarzenie zorganizowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wspólnie z władzami samorządowymi Województwa Wielkopolskiego odbywa się w Poznaniu, stolicy i sercu Wielkopolski. Regionu, który ma ogromny dorobek i wkład w rozwój polskiego, a nawet europejskiego rolnictwa. Jestem przekonana, że uczestnicy Kongresu wyjadą z Poznania z jak najlepszymi wrażeniami i pełniejszym obrazem tego, jak zmieniła się polska wieś i jakie powinny być kierunki jej rozwoju.

Trwające trzy dni spotkania, wykłady i obrady na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich są częścią programu polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. A hasłem przewodnictwa naszego kraju w tych strukturach jest szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Między innymi bezpieczeństwo żywnościowe.

Od ponad 20 lat Polska jest członkiem Unii Europejskiej. Obecność we Wspólnocie pozwoliła nam się rozwinąć i sprawiła, że możemy czuć się bezpiecznie. Jest tak również dlatego, że polscy rolnicy wykorzystali szansę, jaką dała im Wspólna Polityka Rolna. Staliśmy się ważnym graczem nie tylko w Europie, ale też na całym świecie. Możemy z optymizmem patrzeć w przyszłość, mimo wyzwań, przed którymi stoi cały sektor rolniczy. To przede wszystkim zmiany klimatyczne, zmniejszające się zasoby naturalne czy potrzeba utrzymania konkurencyjności na rynkach międzynarodowych.

Ideą Europejskiego Kongresu Odnowy i Rozwoju Wsi jest też pokazanie obszarów wiejskich z innej perspektywy. Daleko posunięta cyfryzacja i stale rozbudowywana infrastruktura sprawiły, że coraz więcej osób chce mieszkać na obszarach wiejskich. Ludzie mają tu możliwość pracy zdalnej, ale też dobrego dojazdu do miast. Jednocześnie mogą korzystać z uroków życia poza aglomeracjami.

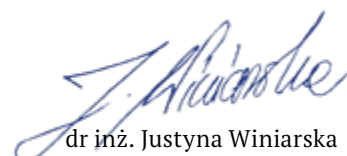
Dlatego tak ważna jest dziś debata o rozwoju obszarów wiejskich jako istotnym elemencie zmian zachodzących w kraju. Należy w tym wszystkim zadbać o zachowanie naszego dorobku kulturowego, tradycji, kultury – także tej wywodzącej się i rozwijanej na wsi. Bo ma to wielką wartość dla nas wszystkich. Także dla Unii Europejskiej. Zachowujemy w niej swoją podmiotowość, unikatowość, możemy pielęgnować nasze piękne tradycje lokalne czy też regionalne i dzielić się tym wszystkim z innymi. A jednocześnie mamy wspólne wartości związane z prawami człowieka, demokracją, pewną spójną wizją otaczającej nas rzeczywistości.

Podczas Kongresu w centrum zainteresowania będzie człowiek: jego potrzeby i jego miejsce do życia. Nie da się przy tym nie wspomnieć o wyzwaniach związanych ze środowiskiem naturalnym, zmianami klimatycznymi, ale też wyzwaniach edukacyjnych, zdrowotnych, o potrzebach kobiet, dzieci i młodzieży. I to w jak najszerzym ujęciu. Są to kluczowe kwestie dla obszarów wiejskich i ich mieszkańców.

Nie sposób nie mówić dziś o obszarach wiejskich bez określenia roli rolnictwa. Dyskusja i wymiana doświadczeń mogą nam pomóc w pogodzeniu funkcji mieszkalnych czy rekreacyjnych wsi z produkcją rolniczą. Wiemy, że niekiedy rodzi to kłopoty i nieporozumienia. Tym bardziej tematyka ta zasługuje na to, by spojrzeć na nią w sposób wielowymiarowy. Należy mówić o tych sprawach językiem korzyści, nie zapominając o tym, że produkcja rolna zapewnia nam bezpieczeństwo i niezależność. Trzeba jednak mieć też na uwadze fakt, że nowi mieszkańcy są równie ważni dla rozwoju obszarów rolniczych. Wpływają bowiem chociażby na rozwój przedsiębiorczości.

Nie da się mówić o rozwoju obszarów wiejskich i snuć planów na przyszłość bez powiedzenia sobie wprost, że to zagadnienie musi mieć odpowiednie dla siebie miejsce w działaniach Unii Europejskiej. A także o tym, że polityka ta musi być poparta finansowaniem z przyszłego budżetu Wspólnoty. O tym też będziemy rozmawiali z naszymi gośćmi podczas tego trzydniowego szczytu w Poznaniu.

Przed nami ważny czas dla Polski, dla Wielkopolski. Niech Kongres Odnowy i Rozwoju Wsi zostanie zapamiętany jako wydarzenie, które pomoże w bardziej świadomy sposób patrzeć na obszary wiejskie, ich mieszkańców i potrzeby.

dr inż. Justyna Winiarska
Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

WIELKOPOLSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO WSPIERA ROZWÓJ I ODNOWĘ WIELKOPOLSKICH WSI

Jeszcze niedawno wieś kojarzyła się przede wszystkim z uprawą ziemi, hodowlą zwierząt i ciężką fizyczną pracą rolników. Współczesna wieś, mimo że wciąż związana z rolnictwem, staje się coraz bardziej zróżnicowana. Coraz więcej osób, rezygnując z życia w miastach, decyduje się na osiedlenie się na wsi. Obecnie, wieś to zarówno miejsce do życia dla rolników prowadzących gospodarstwa rolne, jak i potomków rolników, którzy sprzedali lub wydzierżawili ziemię i mieszkając na wsi, pracują w innych branżach, jak również przybyszów z mniejszych lub większych miast.

RENATA GRZEŚKOWIAK-STERNALSKA | DZIAŁ METODYKI DORADZTWA, SZKOLEŃ I WYDAWNICTW

Operacja finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Operacja realizowana przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.
Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej
na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zderzenie tych dwóch środowisk determinuje zmiany społeczne, kulturowe i gospodarcze na wsi. Z konieczności rozwija się infrastruktura, powstają nowe szkoły, drogi, sklepy. Na obszarach wiejskich i podmiejskich zaczyna działać przedsiębiorczość, a tym samym pojawia się i rośnie rynek zawodów pozarolniczych. Drobne wiejskie społeczności lokalne poszerzają się o przybyszów z miast i muszą mierzyć się z ich oczekiwaniami.

Wielkopolska doświadcza procesu odnowy wsi, który jest częścią szerszego europejskiego ruchu na rzecz rewitalizacji obszarów wiejskich. Proces ten ma wiele wymiarów i wpływa zarówno na życie rolników, jak i innych mieszkańców wsi.

Do zróżnicowanej grupy mieszkańców wsi trafiają doradcy z ofertą Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. WODR oferuje różnorodne usługi oraz szkolenia i porady, zarówno bezpłatne jak i komercyjne, mające na celu zarówno podnoszenie efektywności i konkurencyjności gospodarstw rolnych jak i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Na polską wieś trafiają środki unijne finansujące rozwój ekonomiczny, infrastrukturalny i społeczny. Aktualnie rolnicy stają przed wyzwaniem i możliwościami, jakie niesie ze sobą Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Aby skorzystać z tych środków, rolnicy muszą spełnić określone kryteria i złożyć odpowiednie wnioski.

Doradcy WODR udzielają informacji na temat dostępnych programów wsparcia, pomagają w przygotowaniu niezbędnej dokumentacji oraz doradzają, jak spełnić wymagania formalne i merytoryczne. Dzięki temu rolnicy z Wielkopolski mają większe szanse na uzyskanie dofinansowania, co przekłada się na rozwój ich gospodarstw i zwiększenie konkurencyjności na rynku przy jednoczesnym zachowaniu maksymalnej ochrony środowiska.

BEZPŁATNE USŁUGI DORADCZE

Pośród wielu form wsparcia, szczególnie interesujące są te bezpłatne dla rolników. Doradcy WODR świadczą bezpłatne usługi doradcze dla rolników w ramach interwencji Planu Strategicznego I.14.2.1 Kompleksowe programy doradcze. Dzięki połączeniu dofinansowania unijnego i krajowego, możliwe jest bezpłatne doradzanie rolnikom w różnych zakresach tematycznych w zakresie pozyskiwania i korzystania z dostępnych środków z Planu Strategicznego WPR 2023-2027.

Rolnicy mogą otrzymać bezpłatną pomoc zarówno w tematyce dopłat obszarowych, jak i w zakresie pozostałych interwencji Planu Strategicznego, gdzie zobowiązani są do spełnienia szeregu wymagań dotyczących funkcjonowania gospodarstwa, w tym sposobu uprawy gleby i hodowli zwierząt.

fot. Piotr Lesniowski

Władze Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Od lewej: Kamil Łopuszyński (zastępca dyrektora), Agnieszka Góralczyk (pełniąca obowiązki zastępcy dyrektora), Justyna Winiarska (dyrektor). Orz Zofia Szalczyk.

Prace polowe w Sielinku

Przed podpisaniem umowy na świadczenie bezpłatnych usług doradczych, doradca WODR przeprowadza wspólnie z rolnikiem analizę gospodarstwa w celu zaproponowania programu doradczego z usługami najbardziej odpowiadającymi specyfice danego gospodarstwa. Program doradczy trwa co najmniej rok i nie dłużej niż trzy lata oraz składa się z co najmniej dwóch usług doradczych. Poniżej przedstawiamy aktualnie dostępne bezpłatne usługi doradcze.

ZOBOWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE I KLIMATYCZNE, W TYM OCHRONA ZASOBÓW GENETYCZNYCH ZWIERZĄT I ROŚLIN

Fundusze z interwencji RŚK mają istotny wpływ na ochronę krajobrazu wiejskiego i rozwój obszarów wiejskich. Dzięki nim można zachować tradycyjny wygląd wsi, poprawić stan środowiska i stworzyć nowe możliwości gospodarcze. Finansowane są działania zwiększające bioróżnorodność na terenach wiejskich, które minimalizują negatywny wpływ rolnictwa na środowisko, chronią oraz tworzą siedliska dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających i ptaków krajobrazu rolniczego. Ponadto np. powstające wieloletnie pasy kwietne stanowią nie tylko korytarze ekologiczne dla zwierząt, ale również miłe dla oka elementy krajobrazu wiejskiego.

Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, wspierany dzięki tym środkom, przynosi korzyści zarówno rolnikom, jak i pozostałym mieszkańcom wsi, tworząc zdrowsze i bardziej atrakcyjne miejsca do życia, co jest również jednym z celów programów odnowy wsi.

Bezpłatne doradztwo z zakresu Interwencji RŚK prowadzą doradcy ze specjalizacją rolnośrodowiskową. Rolnik zainteresowany przystąpieniem do interwencji RŚK uzyska w tej usłudze informacje o kryteriach dostępności płatności, a także warunkach i wymogach minimalnych interwencji.

Aby przygotować rolnika do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RŚK doradca bezpłatnie przeanalizuje trwałe użytki zielone oraz obszary przyrodnicze produkcji zwierzęcą prowadzoną w gospodarstwie pod kątem możliwości realizacji wybranych interwencji.

Obowiązujące w 2025 roku interwencje RŚK są następujące:

- ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000;
- ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000;
- ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000;
- zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie;
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie;
- bioróżnorodność na gruntach ornych.

EKOSCHEMATY – SYSTEMY NA RZECZ KLIMATU, ŚRODOWISKA I DOBROSTANU ZWIERZĄT

Ekoschematy są elementem systemu płatności bezpośrednich. Są to roczne, dobrowolne i dodatkowo płatne praktyki, służące ochronie zasobów gleby, wód, klimatu, dobrostanu zwierząt i różnorodności biologicznej w produkcji rolnej.

W 2025 roku rolnicy mogą otrzymać płatność za następujące ekoschematy:

- obszary z roślinami miododajnymi;
- integrowana produkcja roślin;
- biologiczna uprawa;
- retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych;
- grunty wyłączone z produkcji;
- materiał siewny o kategorii elitarny lub materiał siewny kategorii kwalifikowany;
- rolnictwo węglowe obejmujące osiem praktyk rolniczych:
 - ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych z obsadą zwierząt,
 - międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe,
 - opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia, wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem,
 - zróżnicowana struktura upraw,
 - wymieszanie obornika na gruntach ornych w terminie 12 godzin od jego aplikacji,
 - stosowanie nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo,
 - uproszczone systemy uprawy,
 - wymieszanie słomy z glebą,
- dobrostan zwierząt.

Celem bezpłatnej usługi świadczonej przez WODR jest pomoc rolnikowi w podjęciu decyzji o uczestnictwie oraz wyborze ekoschematów z uwzględnieniem specyfiki gospodarstwa, a także pomoc w realizacji podjętych zobowiązań. Doradca poinformuje rolnika o kryteriach dostępności płatności w ramach ekoschematów oraz przedstawi normy i wymogi warunkowości związane z wybranymi ekoschematami.

SYSTEM INTEGROWANEJ PRODUKCJI ROŚLIN

W efekcie tej usługi doradczej rolnik uzyska praktyczną wiedzę na temat prowadzenia produkcji w Systemie Integrowanej Produkcji Roślin i możliwości jej wdrożenia w swoim gospodarstwie. Realizacja usługi może przyczynić się również do uzyskania płatności w ramach ekoschematu „Prowadzenie produkcji roślinnej w Systemie Integrowanej Produkcji Roślin”, którego celem jest zachęcenie rolników do

prowadzenia produkcji roślinnej w sposób zrównoważony, przy jednoczesnym utrzymaniu wielkości plonów na odpowiednim poziomie, a także zachowania trwałych użytków zielonych jako istotnego czynnika przyczyniającego się do wzmocnienia równowagi środowiska przyrodniczego.

Doradca udzieli rolnikowi instruktażu rozpoznawania i zwalczania podstawowych chorób, szkodników oraz chwastów zgodnie z zasadami IP oraz poinformuje, jakie są ograniczenia w stosowaniu środków ochrony roślin zgodnie z metodyką danej uprawy. Rolnik otrzyma informację o wykazach środków ochrony roślin dopuszczonych do stosowania w tym systemie. Minimum trzy razy w sezonie wegetacyjnym, w przewidywanych terminach pojawienia się chorób, szkodników lub chwastów doradca odwiedzi rolnika w celu monitoringu upraw.

Ograniczanie stosowania środków ochrony roślin poprzez rozpoznanie agrofagów, wybór odpowiednich terminów zabiegów oraz odpowiednich środków niesie korzyści ekonomiczne dla rolników oraz korzyści środowiskowe ważne dla wszystkich mieszkańców.

BIOLOGICZNE METODY OCHRONY

Do skorzystania z tej dwuletniej usługi zachęcamy rolników zainteresowanych ograniczeniem stosowania chemicznych środków ochrony roślin, a zwłaszcza rolników, którzy zamierzają, bądź już uczestniczą w ekoschemacie „Biologiczna ochrona upraw”, rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne oraz prowadzących produkcję ogrodniczą pod osłonami. Również młodzi rolnicy rozpoczynający prowadzenie gospodarstw, szukający nowych metod ochrony roślin, mogą być tą usługą zainteresowani.

Po przeprowadzeniu analizy gospodarstwa, doradca WODR dla minimum dwóch upraw w gospodarstwie przygotowuje programy ochrony biologicznej z uwzględnieniem potencjalnych najgroźniejszych agrofagów i ich progów szkodliwości. Ponadto przygotowane zostaną zalecenia dotyczące wzbogacenia zielonej infrastruktury wpływającej na bioróżnorodność takiej jak zbiorniki wodne, aleje, remizy śródpolne.

Przed aplikowaniem o dopłaty bezpośrednie doradca zapozna rolnika z wymogami ekoschematu „Biologiczna ochrona upraw” i podpowie jakie działania należy podjąć, aby do tego ekoschematu przystąpić, podpowie również możliwości połączenia z innymi ekoschematami takimi jak: „Międzyplony/wsiewki”, „Plan nawożenia”, „Uproszczone systemy uprawy” oraz „Wymieszanie słomy z glebą”. Ułatwieniem dla rolnika będzie przygotowana przez doradcę lista dostępnych środków biologicznej ochrony roślin oraz pomoc w prowadzeniu ewidencji stosowania środków biologicznych.

Doradca odwiedzi rolnika w terminie zagrożenia pojawienia się agrofagów i będzie służył pomocą w planowaniu i ocenie skuteczności zabiegów. Ważne jest opracowanie systemu sygnalizacji agrofagów z uwzględnieniem okolicznych stacji meteo oraz wykorzystaniem platform doradczych typu eDWIN. Doradca przypomni również o takich metodach, jak rozstawianie żółtych naczyń czy pułapek feromonowych.

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

Zapraszamy rolników zainteresowanych zagadnieniami gospodarowania ekologicznego, zarówno tych, którzy są w okresie konwersji lub już otrzymali certyfikat, jak i tych, dla których jest to coś ciekawego, ale nie podjęli jeszcze żadnych formalnych kroków w kierunku zmiany sposobu prowadzenia gospodarstwa.

Doradca będzie wspierać rolnika certyfikowanego w wypełnianiu dokumentacji dotyczącej kontroli oraz aktualizacji zgłoszenia podjęcia działalności oraz w prowadzeniu rejestrów produkcji roślinnej i zwierzęcej. Cenne będzie również doradztwo technologiczne. Z kolei rolnik zainteresowany przystąpieniem do systemu certyfikacji uzyska od doradcy m.in. analizę upraw prowadzonych w systemie rolnictwa konwencjonalnego pod kątem możliwości ich dalszej uprawy w systemie ekologicznym oraz niezbędnych zmian. Podobnie zweryfikowana zostanie produkcja zwierzęca. Konieczne będzie również zapoznanie rolnika z wykazem nawozów i środków zakwalifikowanych do stosowania w rolnictwie ekologicznym.

Wzorcowa uprawa na polach demonstracyjnych w Sielinku
fot. Jacek Strykowski

Można zauważyć rosnący popyt na produkty z certyfikatem rolnictwa ekologicznego, co wynika z ze wzrostu świadomości społeczeństwa oczekującego zdrowszej żywności. Jednak proces przechodzenia z gospodarowania konwencjonalnego na ekologiczny jest dla rolnika trudny przede wszystkim ze względów ekonomicznych. Utrzymanie dochodowości gospodarstwa to podstawowy warunek udanej konwersji gospodarstwa.

W interwencji „Rolnictwo ekologiczne” PS WPR 2023-2027 dopłatami objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi o powierzchni użytków rolnych nie większej niż 10 ha mogą otrzymać wsparcie w ramach interwencji na uproszczonych zasadach.

Doradcy WODR skutecznie pomagają rosnącej grupie rolników ekologicznych w Wielkopolsce w podejmowaniu najlepszych decyzji w zakresie gospodarowania ekologicznego.

Konferencja dla pszczelarzy w Sielinku

OCENA DOSTOSOWANIA GOSPODARSTWA ROLNEGO DO NORM I WYMOGÓW WARUNKOWOŚCI

Od 2023 roku otrzymanie płatności dla gospodarstwa rolnego jest uzależnione od spełnienia norm i wymogów tzw. warunkowości, która składa się z podstawowych wymogów w zakresie zarządzania (Statutory Management Requirements – SMR) oraz norm dotyczących utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Good Agricultural and Environmental Condition – GAEC).

Przy ogromnej liczbie spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa i okresami spiętrzeń prac polowych, rolnik może nie mieć wystarczającej ilości czasu na samodzielną, pełną ocenę dostosowania jego gospodarstwa rolnego do norm i wymogów warunkowości. W takiej sytuacji bezpłatna pomoc doradcy może być dużym ułatwieniem.

DORADZTWO DLA MŁODYCH ROLNIKÓW – BENEFICJENTÓW INTERWENCJI I.11. PS WPR

Szczególnym klientem WODR są młodzi rolnicy beneficjenci interwencji I.11 "Premie dla młodych rolników" w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027. W przypadku tych rolników korzystanie z usług doradczych oferowanych przez WODR jest nie tylko bezpłatne, ale także stanowi jeden z warunków uzyskania tej premii. Warunek ten musi zostać spełniony niezwłocznie po zawarciu umowy z ARiMR o przyznaniu pomocy, jednak nie później niż w ciągu 12 miesięcy od dnia jej podpisania. Niedopełnienie tego obowiązku może skutkować

wypowiedzeniem umowy o premię lub odmową wypłaty drugiej raty wsparcia.

W ramach umowy z WODR, młody rolnik otrzymuje pomoc w analizie sytuacji produkcyjno-ekonomicznej gospodarstwa, realizacji założeń biznesplanu oraz doradztwo w wybranym obszarze działalności rolniczej. W ramach usługi doradczej rolnik otrzyma bieżące doradztwo i pomoc w realizacji założonych celów, w tym zobowiązań wobec ARiMR. W przypadku młodych rolników rozpoczynających prowadzenie gospodarstwa na własny rachunek szczególnie ważne jest doradztwo ekonomiczne, uczenie prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów oraz kontroli kosztów w celu ułatwienia podejmowania właściwych decyzji inwestycyjnych.

Zgodnie z harmonogramem naborów ARiMR, w terminie od 2 czerwca do 31 lipca 2025 r. ogłoszony zostanie kolejny nabór w interwencji I.11 Premie dla młodych rolników. Rolnicy planujący aplikowanie o ośrodki w tym naborze mogą najpierw skorzystać z doradztwa komercyjnego WODR w zakresie przygotowania dokumentacji do ARiMR, a później w ramach doradztwa bezpłatnego, u tego samego doradcy, mogą otrzymać wsparcie w zakresie wypełniania zobowiązań wynikających z umowy zawartej z ARiMR.

Dzięki współpracy z WODR, młodzi rolnicy zyskują:

- profesjonalne wsparcie: dostęp do wiedzy i doświadczenia specjalistów, co ułatwia realizację założeń biznesplanu i efektywne zarządzanie gospodarstwem;
- spełnienie wymogów formalnych: pomoc w wypełnieniu obowiązków związanych z przyznaną pomocą, co minimalizuje ryzyko utraty wsparcia;
- podniesienie kwalifikacji: możliwość zdobycia wiedzy w wybranych obszarach rolnictwa, co sprzyja innowacyjności i konkurencyjności gospodarstwa.

Współpraca z WODR stanowi istotny element wsparcia dla młodych rolników, umożliwiając im skuteczne rozpoczęcie i rozwój działalności rolniczej.

RACHUNKOWOŚĆ W GOSPODARSTWIE ROLNYM, Z WYKORZYSTANIEM NARZĘDZIA LERIGŻ

Dwuletnia usługa adresowana jest do wszystkich zainteresowanych rolników, a szczególnie do tych, którzy jako beneficjenci wskazanych niżej interwencji PS WPR 2023-2027 mają obowiązek prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów z wykorzystaniem Narzędzia do Oceny Ekonomicznej Gospodarstwa Rolnego (NOE):

- Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)
- Premie dla młodych rolników
- Rozwój małych gospodarstw

Ewidencja przychodów i rozchodów pozwala na bieżąco ocenić efektywność ekonomiczną gospodarstwa i sprawdzić, czy osiągane są cele założone w biznes planie, co jest konieczne do oceny skutków dofinansowania.

WODR oferując bezpłatną usługę doradczą, pomaga rolnikom w prowadzeniu ewidencji finansowej z wykorzystaniem NOE. Doradca prowadzi zapisy zdarzeń gospodarczych na podstawie faktur, faktur VAT RR, rachunków oraz innych dowodów stwierdzających fakt dokonania operacji gospodarczej. Usługa nie ogranicza się tylko do wprowadzania danych liczbowych, ale obejmuje też podstawowe elementy analizy. Na koniec każdego roku obrachunkowego doradca sporządza podsumowanie i wspólnie z rolnikiem analizuje przychody i koszty. Rolnikowi przedstawione zostają możliwości optymalizacji sytuacji gospodarczej np. ograniczenia ponoszonych kosztów czy też zwiększenia przychodów.

ZARZĄDZANIE I PLANOWANIE W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Trzyletnia usługa doradcza „Zarządzanie i planowanie w gospodarstwie rolnym” ma na celu opracowanie Planu Rozwoju Gospodarstwa (PRG). Zawarte w Planie wyniki, to informacje niezbędne do podejmowania decyzji o przyszłości gospodarstwa, kierunku jego rozwoju i skali produkcji. Dobrze przygotowany plan daje odpowiedź, czy plany inwestycyjne są uzasadnione i czy doprowadzą do poprawy wyników ekonomicznych gospodarstwa.

Doradca dokonuje przeglądu i oceny zasobów gospodarstwa: gruntów, zasiewów i plantacji trwałych oraz budynków gospodarczych, maszyn i urządzeń użytkowanych w gospodarstwie. PRG jest sporządzany na podstawie dokumentów udostępnianych przez rolnika. Konieczne jest uwzględnienie ważnych aspektów prowadzenia gospodarstwa: położenia gospodarstwa, rozłogu pól, wielkości działek, siły roboczej, odległości od rynku zbytu, możliwości finansowych rolnika.

Analiza zawiera również ocenę wielkości ekonomicznej i możliwości skorzystania z interwencji PS WPR, zdolności rozwojowych gospodarstwa, zasadności doboru maszyn, czy inwestycji do skali produkcji w gospodarstwie. Mogą pojawić się elementy analizy SWOT - dobre i słabe strony gospodarstwa, szanse i zagrożenia.

Bardzo ważnym elementem usługi jest aktywne doradztwo i aktualizacja PRG w drugim i trzecim roku usługi w oparciu o bieżącą sytuację w gospodarstwie.

ZADRZEWIENIA I SYSTEMY ROLNO-LEŚNE

Lasy oraz zadrzewienia śródpolne stanowią element krajobrazu rolniczego bardzo ważny dla produkcji rolniczej ze względu na zapobieganie erozji glebowej oraz zwiększanie retencji wody, co pozwala, choć w pewnym stopniu ograniczać skutki suszy. Są siedliskami małej zwierzyny, ptaków oraz owadów, w tym dzikich zapylaczy, co wpływa na zachowanie bioróżnorodności oraz równowagi ekologicznej.

Starsze pokolenia z nostalgią wspominają szpalery drzew owocowych przy wiejskich drogach. Czereśnie, jabłonie, śliwy – przez lata cieszyły, najpierw wiosną, pięknym widokiem

kwitnących drzew – a później dojrzałością owoców. Podobnie krzaki głogu czy dzikiego bzu przy nieużytkach oraz rzędy wierzb przy ciekach wodnych. Wielu rolników, gdy kupiło pierwsze kombajny zbożowe, przez lata ręcznie kosami ob siekało zboże na granicy z drzewami, aby przy koszeniu kombajnem nie uszkodzić ani sprzętu, ani drzew. Z biegiem lat pozostały już jedynie nieliczne aleje owocowe. Większość została zlikwidowana w związku z modernizacją dróg i korzystaniem ze sprzętu rolniczego o coraz większych gabarytach. Liczba zadrzewień śródpolnych również bardzo mocno się zmniejszyła.

Rolnicy, którzy planują wnioskowanie o fundusze w ramach PS WPR 2023-2027, bądź zamierzają realizować inwestycje wsparte środkami krajowymi, mogą skorzystać z usługi doradczej obejmującej opracowanie *Planu założenia i pielęgnacji zadrzewień śródpolnych oraz/lub założenia i utrzymania systemów rolno-leśnych*.

Zgodnie z harmonogramem ogłoszonym przez ARIMR, w terminie 1 czerwca - 31 lipca 2025r. zostaną uruchomione następujące interwencje z Planu Strategicznego związane z tematyką zalesiania i zadrzewień: I.10.11 Zalesianie gruntów rolnych, I.10.12 Tworzenie zadrzewień śródpolnych, I.10.13 Zakładanie systemów rolno-leśnych, I.10.14 Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych.

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych rolników do skorzystania z bezpłatnej usługi doradczej przygotowującej do wnioskowania o dofinansowanie w ramach wyżej wymienionych interwencji. Doradca pomoże przygotować plany nasadzeń, podpowie, jakie rośliny sprawdzą się najlepiej w danej okolicy i pomoże spełnić wymogi formalne.

Można nadzieję, że dostępność środków finansowych oraz fachowe doradztwo pracowników WODR pomogą rolnikom podejmować decyzje o wzbogacaniu zadrzewieniami swoich pól i lasów, a przy okazji całego krajobrazu rolniczego. ■

Źródła:

www.gov.pl/web/rolnictwo

www.gov.pl/web/arimr

www.cdr.pl

Sielinko – największe targi rolnicze w Wielkopolsce

Jacek Strykowski

20 LAT WE WSPÓLNOCIE EUROPEJSKIEJ CZASEM DYNAMICZNEGO ROZWOJU SEKTORA ROLNEGO W WIELKOPOLSCE

Po dwudziestu jeden latach członkostwa Polski w UE w dużym stopniu zmienił się obraz wielkopolskiego rolnictwa oraz obszarów wiejskich. Wielkopolscy rolnicy oraz przedsiębiorcy sektora żywnościowego, korzystając ze wsparcia funduszy unijnych, unowocześnili technologię produkcji i dostarczają na rynek najwyższej jakości żywność. Na każdym kroku widzimy pozytywne zmiany, jakie dokonały się w gospodarstwach rolnych, w zakładach przetwórstwa rolnego. Poprawiła się także jakość życia Wielkopolan na obszarach wiejskich.

MACIEJ ZIMNICKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

ROZMOWA Z DR ZOFIĄ SZALCZYK, PRZEWODNICZĄCĄ RADY SPOŁECZNEJ DORADZTWA ROLNICZEGO PRZY WIELKOPOLSKIM OŚRODKU DORADZTWA ROLNICZEGO W POZNANIU.

Przygotowania do praktycznej realizacji Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) w Polsce rozpoczęły się już w 2001 roku, czyli na trzy lata przed akcesją 1 maja 2004 roku. Na czym polegały?

W okresie przedakcesyjnym, przede wszystkim, implemmentowano liczne unijne przepisy prawa do prawa krajowego. Wyznaczono podmioty odpowiedzialne za obsługę funduszy WPR oraz upowszechniano wśród rolników, przedsiębiorców sektora rolnego warunki funkcjonowania na jednolitym rynku europejskim. Ważnym wydarzeniem było przyznanie Polsce przez Komisję Europejską pod koniec 2000 roku pomocy w kwocie ok. 1 mld euro w formie programu SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development). Ten pilotażowy instrument finansowy po pierwsze wspierał procesy przekształceń strukturalnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym oraz rozwój infrastruktury technicznej obszarów wiejskich. Do obsługi Programu została wyznaczona Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). W 2001 roku we wszystkich szesnastu województwach utworzono oddziały tej Agencji. To w oddziałach beneficjenci składali wnioski o pomoc i wnioski o płatność z Programu SAPARD. Pierwsze dotacje unijne przyznano w 2003 roku, a ostatnie w 2006 roku. Z SAPARD-u dofinansowano ponad 24 tysiące projektów na łączną kwotę ok. 4,78 mld złotych. W Wielkopolsce było szczególnie wysokie zainteresowanie wszystkimi rodzajami pomocy z tego Programu. Podczas realizacji Programu zdobyliśmy wiedzę i doświadczenie, które zostało później wykorzystane przy planowaniu nowych rodzajów pomocy dla rolnictwa i obszarów wiejskich. Ten program w pewnym stopniu przyczynił się do zwiększenia zainteresowania rolników korzyściami, jakie przynoszą mechanizmy finansowe Wspólnotowej Polityki Rolnej.

Po programie pilotażowym, wdrażanie WPR nabrało tempa, zaczęły powstawać struktury terenowe agencji płatniczej, jak to przebiegało?

W 2002 roku polski rząd wyznaczył Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako agencję płatniczą dla większości instrumentów finansowych WPR. Niewielka część instrumentów finansowych dedykowana działaniom rynkowym została powierzona do obsługi drugiej Agencji Rynku Rolnego.

W okresie niespełna trzech lat (2002-2004) w ARiMR została zbudowana struktura administracyjna odpowiedzialna za obsługę całego systemu płatności bezpośrednich oraz programy rozwoju obszarów wiejskich europejskich. Było to wielkie wyzwanie, bowiem w Polsce potencjalna liczba beneficjentów WPR liczyła około 1,4 mln podmiotów.

Dla zapewnienia sprawnej obsługi tak dużej populacji beneficjentów zorganizowano trójszczeblową strukturę organizacyjną ARiMR: Centrala Agencji w Warszawie, 16 oddziałów regionalnych w stolicach regionów i 315 biur powiatowych we wszystkich powiatach, z wyłączeniem miasta na prawach powiatów. Centrala Agencji odpowiadała przede wszystkim za ogólne zarządzanie procesami przyznawania i wypłaty pomocy finansowej z unijnych funduszy rolnych. Oddziałom regionalnym powierzono obsługę mechanizmów wspierających procesy inwestycyjne, kontrolę na miejscu oraz nadzór nad procesami przyznawania pomocy w biurach powiatowych. Biurom powiatowym powierzono przyznawanie rolnikom płatności bezpośrednich oraz innych płatności o charakterze masowym np.: rent strukturalnych, zalesiania

gruntów rolnych, rolnictwa ekologicznego, działań rolnośrodowiskowych. Taka struktura organizacyjna ARiMR funkcjonuje do chwili obecnej.

I to właśnie Pani miała stworzyć od podstaw strukturę terenową Agencji w województwie wielkopolskim?

To było dla mnie i moich współpracowników trudne wyzwanie. Mieliliśmy mało czasu na pełne przygotowanie się do pierwszej kampanii płatności bezpośrednich, której początek planowano na 15 marca 2004 r. Zaczęliśmy od zbudowania, według jednolitego standardu, bazy lokalowej dla 31 biur powiatowych oraz dla biura regionalnego w Poznaniu.

Następnie wyposażyliśmy biura w infrastrukturę techniczną, a zwłaszcza w sieć informatyczną spełniającą specjalne wymagania unijne. Największym wyzwaniem dla mnie było pozyskanie kilkuset pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych, a następnie przygotowanie ich do wykonywania zadań w zakresie gospodarowania funduszami WPR.

Jednym z podstawowych warunków wstąpienia Polski do UE było oznakowanie zwierząt gospodarskich i ich zarejestrowanie w specjalnej bazie danych. W Wielkopolsce ze względu na bardzo intensywną produkcję zwierzęcą było to wyjątkowo trudne zadanie. Musieliśmy w okresie zaledwie sześciu miesięcy zarejestrować stada zwierząt w około stu tysiącach gospodarstw rolnych. Oznakowano także całe pogłowie krów, trzody chlewnej, owiec i kóz. Oczywiście było z tym niemało kłopotów.

Drugim zadaniem także o charakterze przygotowawczym było nadanie identyfikacyjnych wszystkim podmiotom zamierzającym korzystać z funduszy WPR. W okresie dwóch miesięcy (luty i marzec) 2004 roku w wielkopolskich biurach powiatowych przyznano takie numery około 125 tysiącom podmiotów. W dniu 15 marca 2004 roku struktura terenowa Agencji była gotowa do przyjmowania wniosków o dopłaty bezpośrednie za rok 2004 r.

Wspólnie z doradcami Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, pracownikami biur powiatowych Wielkopolskiej Izby Rolniczej oraz banków spółdzielczych na początku 2004 roku uczyliśmy rolników wypełniać wnioski o dopłaty bezpośrednie. W szkoleniach z tego zakresu uczestniczyło ponad 80 tysięcy rolników.

Zofia Szalczyk w redakcji „Poradnika Gospodarskiego”
fot. Jacek Strykowski

Przemówienie Zofii Szalczyk podczas targów AGROMARSZ w Marszewie w 2024 roku

W tamtym historycznym dla Polski roku, w Wielkopolsce, wnioski o dopłaty bezpośrednie złożyło 122 595 rolników, którzy zadeklarowali do wsparcia około 1,7 mln ha. Wpłatę pierwszych płatności bezpośrednich rozpoczęliśmy zgodnie z przepisami w grudniu 2004 roku. I tak już dwadzieścia jeden razy rolnicy otrzymali tę szczególną pomoc uzupełniającą ich dochody. Przeznaczają ją głównie na potrzeby rozwoju swoich gospodarstw.

Zespół pracowników Oddziału Regionalnego latem 2004 roku rozpoczął obsługę wniosków o pomoc z kilkunastu mechanizmów programów strukturalnych finansowanych z II filaru WPR. Jak zwykle zapotrzebowanie o pomoc wielkopolskich beneficjentów było wyższe niż przyznane limity.

Należy także podkreślić, że przed wstąpieniem Polski do Europejskiej Wspólnoty, w krótkim, bardzo pracowitym okresie, podmioty sektora rolnego dostosowały produkcję do norm jakościowych, standardów weterynaryjnych, fitosanitarnych oraz higienicznych obowiązujących w państwach Unii Europejskiej. W dniu 1 maja 2004 roku z entuzjazmem i nadzieją liczyliśmy na przyspieszony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich naszego regionu i kraju.

Do końca lutego 2025 roku Polska otrzymała z budżetu UE prawie 83 mld euro na Wspólną Politykę Rolną, w tym na 53,7 mld euro na płatności bezpośrednie oraz 28 mld euro na programy rozwój obszarów wiejskich (www.gov.pl/web/finanse/transfery-polska-ue-unia-europejska). Jak 83 mld euro, które otrzymaliśmy na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) zmieniło polskie rolnictwo w ciągu ostatnich 21 lat?

W związku z włączeniem się polskiego rynku towarów do jednolitego rynku europejskiego rolnicy powszechnie wdrożyli nowe normy i standardy jakościowe dotyczące produkcji rolnej. Skutkiem tego działania była znacząca poprawa jakości produkowanych surowców rolnych i żywności. W mojej ocenie, najbardziej spektakularnym przykładem zmian w standardach produkcyjnych, które przyniosły znaczące korzyści dla producentów i konsumentów, była poprawa jakości mleka surowego. Obecnie mleko dostarczane do przemysłu mleczarskiego jest surowcem najwyższej jakości. Oczywiście modernizacja technologii produkcji mleka odbyła się z dużym udziałem dotacji unijnych. Także zakłady mleczarskie, korzystając z podobnych dotacji,

unowocześniły technologie przetwórstwa mleka. Wielkopolskie spółdzielnie mleczarskie np. w Gostyniu i Kole to wizytówki naszego regionu produkujące szeroki asortyment produktów, a znaczną jego część eksportują na rynki UE, Azji, Afryki. Dotacje do zakupu maszyn i urządzeń do produkcji polowej poprawiły wydajność pracy oraz warunki pracy.

Kolejnym przykładem pozytywnych przemian w rolnictwie są zmiany, jakie zaszły w sektorze produkcji owoców i warzyw. Pomoc z budżetu UE w kwocie ponad 9 mld złotych skierowana do grup i organizacji producentów owoców i warzyw pozwoliła temu sektorowi wdrożyć najnowocześniejsze technologie uprawy, zbioru oraz przechowywania produktów. Efektem tego jest poprawa sytuacji ekonomicznej producentów oraz bogata oferta rynkowa wysokiej jakości tej grupy żywności.

Ponadto unijne wsparcie dla rolnictwa ekologicznego oraz dofinansowanie działań rolnośrodowiskowych niewątpliwie przyczyniają się do rozwoju praktyk rolniczych mających na celu ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, co w dzisiejszych czasach jest szczególnie ważne.

Dwadzieścia lat inwestowania w modernizację sektora rolnego zaowocowało znaczącym wzrostem eksportu artykułów rolnych. W 2003 roku eksport produktów rolnych i żywności miał wartość ok 3,5 mld euro, a obecnie wartość ta wynosi około 50 mld euro. Kilkunastokrotny wzrost eksportu produkcji w omawianym sektorze to najlepszy wskaźnik potwierdzający dynamiczny rozwój polskiego rolnictwa w ostatnich dwudziestu latach.

Znaczna część środków WPR została skierowana na rozwój infrastruktury technicznej obszarów wiejskich i przyczyniała się do poprawy jakości życia mieszkańców wsi. Z działania „Odnowa wsi” wybudowano lub zmodernizowano tysiące obiektów użyteczności publicznej (świetlic, obiektów sportowych, placów zabaw), odnowiono lub uratowano liczne obiekty zabytkowe.

Z programu LEADER trzydzieści Lokalnych Grup w Wielkopolsce od ponad dwudziestu lat wspiera tysiące lokalnych inicjatyw gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Bardzo wartościowym efektem programu LEADER jest aktywizacja społeczności lokalnych w zakresie zachowania tradycji ludowych oraz dziedzictwa kulinarnego.

Warto zaznaczyć, że w tej perspektywie finansowej Samorząd Województwa Wielkopolskiego, między innymi dzięki

moim staraniami, wspiera kwotą 50 mln euro działania na rzecz rozwoju lokalnego (kierowanego przez społeczność), z budżetu programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027. Mam nadzieję, że pomoc ta zaowocuje nowymi inicjatywami np. projektami w rodzaju „Smart Willage”.

Jak dzisiaj ocenia Pani kondycję polskiego rolnictwa na tle innych krajów UE? Co nas wyróżnia, a co może stanowić cel dla ich rozwoju?

Trudno odpowiedzieć na to pytanie w kilku zdaniach, dlatego wskażę tylko na kilka zagadnień. Wciąż dużym problemem polskiego rolnictwa jest rozdrobniona struktura agrarna. Od lat utrzymuje się tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. Oczywiście zmiany są korzystne, pod względem żywotności ekonomicznej gospodarstw rolnych, ale jest to proces bardzo powolny. Postępuje polaryzacja struktury gospodarstw na dwie główne grupy: małe gospodarstwa słabe ekonomicznie i gospodarstwa rozwojowe: duże i silne ekonomicznie. Gospodarstwa pierwszej grupy produkują żywność głównie na potrzeby własne i rynki lokalne. Ich właściciele, aby zapewnić rodzinie odpowiednie dochody, aby się utrzymać, muszą albo prowadzić pracochłonne rodzaje produkcji albo pracować zarobkowo poza gospodarstwem. One wciąż potrzebują dużego wsparcia środkami publicznymi, a zwłaszcza dobrego doradztwa.

Gospodarstwa drugiej grupy, zarządzane przez dobrze wykształconych właścicieli –menedżerów są w pełni konkurencyjne i dostarczają na rynek większość wysokiej jakości surowce rolne lub gotową żywność. Spełniają wszystkie standardy produkcyjne i jakościowe. Tych gospodarstw wciąż przybywa i dysponują coraz większą powierzchnią użytków rolnych w naszym kraju. Moim zdaniem do tych przekształceń w dużym stopniu przyczyniła się ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego z 2003 roku. Ta grupa gospodarstw wdraża najnowocześniejsze technologie produkcji. Czekają na nowe możliwości wsparcia procesów wytwórczych, np. sztuczną inteligencję.

W Polsce jest bardzo droga energia, co znacząco podnosi koszty produkcji. Mamy niewykorzystany potencjał produkcji energii odnawialnej na bazie zasobów rolnictwa, dlatego potrzebne jest większe wsparcie inwestycji w zakresie produkcji „agroenergii” słonecznej wiatrowej i biogazowni.

W Polsce jest korzystniejsza niż na Zachodzie struktura wiekowa pracujących w gospodarstwach rolnych. W naszym kraju jest relatywnie więcej młodych rolników, co daje

większe szanse na dalszy rozwój rolnictwa.

Duże zmiany obserwuje się w strukturze produkcji. Rośnie produkcja mleka, mięsa drobiowego, jaj, owoców i warzyw. Bardzo niekorzystna sytuacja występuje w produkcji trzody chlewnej. Zmniejsza się pogłowie świń oraz produkcja wieprzowiny. Ten negatywny trend powodują głównie dwoma czynniki: niska opłacalność produkcji oraz afrykański pomór świń (ASF). W polskim rolnictwie jest duży potencjał rozwoju, szczególnie w produkcji zwierzęcej, ogrodnictwie i rolnictwie ekologicznym.

Obiektywnym czynnikiem ograniczającym warunki produkcji rolniczej w Polsce, stwarzającym wysoki poziom niepewności ekonomicznej są warunki pogodowe, a zwłaszcza susze. Potrzebne są bardzo duże nakłady inwestycyjne na zapobieganie tym negatywnym tendencjom.

Czy cele postawione na najbliższe lata we Wspólnej Polityce Rolnej mają szansę spotkać się ze zrozumieniem i akceptacją polskich rolników? Jeżeli tak, to pod jakimi warunkami?

Niestety, cele szczegółowe, skonkretyzowane w Planie Strategicznym WPR na lata 2023-2027 są wygórowane i nie są akceptowane przez środowisko rolnicze. Szczególnie trudne do stosowania są zasady dotacji w ramach ekoschematów. Sądzę, że nadszedł czas poważnej dyskusji o dostosowaniu WPR do obecnej sytuacji politycznej w Europie i na europejskich rynkach rolnych. Konieczne jest odbiurokratyzowanie i uproszczenie zasad przyznawania pomocy, zwłaszcza w ramach wsparcia bezpośredniego. Stawiam śmiałą tezę, że należałoby ograniczyć uzależnianie pomocy finansowej w ramach WPR od spełniania przez rolników skomplikowanych wymagań stawianych we wspólnotowej polityce klimatycznej, czyli w tzw. zielonym ładzie. Może polityka klimatyczna powinna dysponować własnymi instrumentami wsparcia działań proklimatycznych w rolnictwie, a WPR, jak dawniej, służyć uzupełnianiu dochodów rolniczych i gwarantować bezpieczeństwo żywnościowe obywatelom Unii Europejskiej. Moim zdaniem, postulaty rolników artykułowane podczas protestów są uzasadnione, ale trzeba do nich przekonać konsumentów i co najmniej większość środowiska politycznego. Wiąże się to z wysiłkiem przedstawienia swoich racji, uświadomienia, w jaki sposób jest produkowana polska żywność i z jakimi przeciwnościami rolnicy borykają się każdego dnia w swojej pracy.

Dziękuję za rozmowę. ■

doktor nauk rolniczych Zofia Szalczyk

W latach 1991-2000 dyrektorka Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Sielinku. Wybudowała centrum wystawowe w Sielinku, organizowała pierwsze regionalne wystawy zwierząt hodowlanych. Współtwórczyni Wielkopolskiego Oddziału Regionalnego ARMA, gdzie kierowała wdrożeniem w Wielkopolsce unijnego programu dla rolnictwa SAPARD oraz pierwszymi dwoma kampaniami wypłat dopłat bezpośrednich. Później, jako wiceprezesa ARMA, nadzorowała procesy przyznawania unijnej pomocy finansowej w ramach WPR. Następnie jako wiceministra rolnictwa, przygotowała Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. Wykładała na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu zagadnienia dotyczące funduszy unijnych dla gospodarki żywnościowej. Jest jedną z osób, które wniosły największy wkład we wdrożenie unijnej pomocy finansowej dla sektora rolno-spożywczego oraz dla obszarów wiejskich w Polsce. Była radną Sejmiku Wielkopolskiego V i VI kadencji.

GRUPA OPERACYJNA SYSTEM NADZORU UŁA PSZCZELEGO

*Dzięki współpracy naukowców, inżynierów i pszczelarzy, powstał innowacyjny uł,
który niszczy groźnego pasożyta Varroa destructor.*

*Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu
Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z działania „Współpraca”.*

JUSTYNA GŁOWACKA | ZESPÓŁ DS. UPOWSZECHNIANIA INNOWACJI W ROLNICTWIE (SIR)

Pszczoły miodne odgrywają ważną rolę w ekosystemie i są w nim najaktywniejszymi owadami zapylającymi. Ocenia się, że wśród rodzimych roślin prawie 80 procent stanowią gatunki zapylane właśnie przez *Apis mellifera*.

NIKT JEJ NIE ZASTĄPI W POLU

Pracowitość tego sympatycznego owada została dostrzeżona i doceniona przez polskich rolników, którzy współpracując z pszczelarzami, ustawiają mobilne pasieki na swoich polach uprawnych. W ten sposób nad dynamiczną wiosenną wegetacją roślin pracują kolonie pszczoł liczące kilkadziesiąt tysięcy osobników. Co więcej gatunek ten posiada znacznie większy zasięg oblatywania niż dzikie zapylacze. W rezultacie rolnik może się cieszyć dobrymi zbiorami, a jego odbiorcy bezpieczną, zdrową żywnością.

Niestety, współcześnie rodziny pszczele dotyka wiele chorób. Główną przyczyną osłabiania, a następnie wymierania całych rodzin jest roztocze *Varroa destructor*. Prowadzone przez naukowców i bartników wieloletnie obserwacje wskazują, że warroza znacznie osłabia odporność pszczoł, przez co łatwiej ulegają zakażeniom wirusowym. Aby ratować te pracowite owady, często trzeba stosować środki chemiczne, które jednak nie są ekologiczne.

POŻYTECZNA JEST TYLKO ZDROWA PSZCZOŁA

Rozwiązaniem sytuacji jest wzmocnienie odporności zdrowotnej owadów, między innymi, poprzez zwalczanie warrozy. Wyzwanie jest bardzo trudne, ale zostało podjęte przez grupę operacyjną EPI System Nadzoru Ula Pszczelego.

Naukowcy z Sieci Badawczej Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny wraz z pracownikami Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu oraz dzięki konsultacjom z naukowcami Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu postanowili opracować system wspomagający ochronę rodzin pszczoły miodnej. Dla grupy operacyjnej EPI zdrowie pszczoły stało się głównym celem realizowanego projektu. Dzięki środkom finansowym z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 działanie Współpraca został sfinansowany projekt zbudowania i przetestowania innowacyjnych uli zwalczających warrozę pt. „Oryginalna metoda realizacji czynności nadzorczych ula pszczelego przy wykorzystaniu automatycznych środków technicznych poprawiających kondycję zdrowotną pszczoły miodnej”.

NA RAZIE PRACUJE PROTOTYP

Naukowcy z Sieci Łukasiewicz zaprojektowali i zbudowali prototypowe urządzenia, które wspomagają likwidację roztoczy bytujących na pszczole i w ulu. Zostały one nazwane systemem nadzoru ula pszczelego (SNUP).

Zaprojektowany układ umożliwia między innymi zabicie warrozy metodą porażeniową; zwalczanie warrozy termiczne poprzez podwyższenie temperatury wewnątrz ula do wartości bezpiecznej dla pszczoł, lecz niebezpiecznej dla warrozy; osłabienie populacji warrozy, dzięki zmniejszeniu czerwienia matek pszczelich w okresach niepożądanych.

Urządzenie jest kompaktowe, przeznaczone do umieszczenia pod korpusami ula typu wielkopolskiego. Rozwiązanie to stanowi integralną całość konstrukcji.

SNUP TO NOWA JAKOŚĆ W HODOWLI PSZCZOŁ

System może być zasilany siecią energetyczną lub panelami fotowoltaicznymi. Może być sterowany ręcznie lub w trybie automatycznym, gdzie sterownik sam załącza poszczególne układy na podstawie wskazań z czujników, zapewniając utrzymanie wymaganych parametrów wewnątrz ula.

Wśród najważniejszych korzyści dla hodowcy należy wymienić:

- pomiar temperatury wilgotności oraz poziomu CO₂ wewnątrz ula;
- utrzymanie wymaganej temperatury w przestrzeni wewnętrznej ula za pomocą układu grzewczego i chłodzącego;
- wentylowanie ula w celu usunięcia nadmiaru CO₂;
- podgląd wizyjny przy wykorzystaniu kamery IR;
- zdalną transmisję danych do użytkownika;
- odczytywanie danych transmisyjnych w aplikacji na komputerze lub telefonie;
- wyświetlanie danych i sterowanie parametrami pracy z pozycji telefonu komórkowego, komputera lub wyświetlacza LCD.

Głównym celem działania systemu jest termiczne i porażeniowe zwalczanie warrozy. Użytkownik ustawia wartości szczytowe temperatury, przy której układ ogrzewania wyłączy się. Po uzyskaniu wartości szczytowej temperatury warroza ulega zniszczeniu, a system umożliwia załączenie chłodzenia ula, tak by obniżyć temperaturę wewnątrz ula do poziomu komfortowego dla pszczoł, czyli 35 stopni Celsjusza.

Funkcja zabezpiecza utrzymanie stałej i kontrolowanej przez pszczelarza temperatury. Oznacza to, że w przypadku podniesienia temperatury w ulu włączone zostaje automatycznie chłodzenie, a w sytuacji spadku temperatury w ulu załączy się ogrzewanie. Oczywiście nie obejmuje to termicznej likwidacji warrozy, która jest załączona przez użytkownika niezależnie.

System jest wyposażony w układ wentylacyjny, który odpowiada za utrzymanie prawidłowego poziomu CO₂ w ulu. Pszczelarz powinien zdecydować, który układ będzie w gotowości, a który ma pracować. Jest to bardzo istotne w przypadku utrzymania odpowiedniej wilgotności w ulu. Ul posiada zainstalowane kamery IR, które umożliwiają podgląd wizyjny. Poprzez wygodną aplikację można kontrolować ule na bieżąco w sposób stały.

W ten sposób pszczelarz na bieżąco może przeglądać dane i sterować parametrami mikroklimatu ula. Projekt umożliwia wykorzystanie w praktyce pasiecznej nowatorskich rozwiązań elektronicznych do poprawy zdrowotności, przeżywalności i produktywności pszczoł.

Obecnie warroza zwalczana jest mechanicznie lub chemicznie. Dzięki proponowanemu rozwiązaniu powstał nowy produkt, skuteczny i ekologiczny w działaniu. Wprowadzenie Systemu Nadzoru Ula Pszczelego na rynek daje pszczelarzom możliwość wykorzystania nowych rozwiązań do ratowania życia pszczoł. ■

Ule doświadczalne w pasiece w Sielinku

foto: Jacek Strykowski

NOWOCZESNE I RÓŻNORODNE ROLNICTWO WIELKOPOLSKI

Powierzchnia województwa wielkopolskiego wynosząca 29 826 km² plasuje Wielkopolskę na drugim miejscu (po województwie mazowieckim) pod względem zajmowanej powierzchni.

Około 64,5 proc. powierzchni województwa wielkopolskiego stanowią użytki rolne.

Odsetek ten, był relatywnie wyższy od średniego udziału użytków rolnych w Polsce, który w 2021 r. wyniósł 59,9 proc. Powierzchnia użytków rolnych przeznaczona pod zasiew roślin uprawnych, stanowiła 13 proc. powierzchni zasiewów w kraju, co uplasowało województwo wielkopolskie na 1 miejscu w kraju pod względem powierzchni przeznaczonej pod zasiew. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w Wielkopolsce wyniosła ok. 15,3 ha i była wyższa od średniej powierzchni gospodarstwa w Polsce, która wyniosła blisko 11,4 ha (2021 roku).

WIOLETA BARCZAK, MICHAŁ GŁOMBICKI, ANNA WOJTKOWIAK,
WERONIKA DZIUBAŁA | DZIAŁ TECHNOLOGII PRODUKCJI ROLNICZEJ

Wielkopolska jest regionem charakteryzującym się dynamicznym rozwojem technologii oraz miejscem wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie produkcji rolniczej. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu pełni istotną rolę w transferze wiedzy i nowoczesnych technologii z nauki do praktyki, dzięki organizacji licznych targów, wystaw, konferencji, pokazów oraz szkoleń, podczas których rolnicy mogą poszerzać swoją wiedzę.

WIELKOPOLSKA SIEĆ GOSPODARSTW DEMONSTRACYJNYCH – MIEJSCE INNOWACJI I EDUKACJI

Wielkopolska Sieć Gospodarstw Demonstracyjnych powstała w 2012 roku jako odpowiedź na potrzebę praktycznego wdrażania nowoczesnych technologii rolniczych. Obecnie liczy ona 102 gospodarstwa (prowadzące produkcję roślinną, zwierzęcą, mieszaną i ogrodniczą). Gospodarstwa należące do Wielkopolskiej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych charakteryzują się wysokim poziomem produkcji i otwartością na stosowanie innowacyjnych rozwiązań. Celem funkcjonowania Sieci jest nie tylko prezentacja nowoczesnych rozwiązań, ale także wsparcie edukacyjne rolników poprzez organizację szkoleń, warsztatów i pokazów polowych w wielkopolskich gospodarstwach należących do Sieci.

Odgrywają one kluczową rolę w upowszechnianiu dobrych praktyk rolniczych, dzięki organizowanym w nich pokazom. Umożliwiają one zapoznanie rolników z możliwością wykorzystania nowych technologii w rzeczywistych warunkach gospodarstwa rolnego. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu prowadzi również analizy ekonomiczne, które pomagają rolnikom oszacować opłacalność planowanych inwestycji, a tym samym podjąć świadomych decyzji.

MECHANIZACJA I POSTĘP TECHNOLOGICZNY W WIELKOPOLSKIM ROLNICTWIE

Rolnictwo Wielkopolski począwszy od XIX w. charakteryzuje się wysokim poziomem mechanizacji oraz szerokim zastosowaniem nowoczesnych technologii. W ostatnich latach obserwowany jest dynamiczny rozwój rolnictwa precyzyjnego, przejawiający się m. in. stosowaniem technologii GPS, systemów sterowania maszynami oraz zaawansowanych metod analizy jakości gleby i plonów. Coraz większą rolę odgrywają także automatyczne systemy nawadniania oraz inteligentne zarządzanie uprawami. Wszystkie te rozwiązania pozwalają na prowadzenie produkcji rolniczej w sposób zrównoważony. Rolnictwo precyzyjne umożliwia także ograniczenie stosowania nawozów i środków ochrony roślin.

W produkcji zwierzęcej również wprowadzane są innowacyjne technologie. Zarządzanie stadem staje się łatwiejsze poprzez automatyzację we wszystkich aspektach hodowlanych. Zaczynając od rozrodu (czujniki aktywności ruiowej, biotechnologia rozrodu, kamery analizujące zachowanie, mrożenie siary i nasienia), poprzez karmienie (paszowozy samojezdne z wbudowaną wagą, stacje paszowe, automatyczne linie paszowe, czujniki przeżuwania i pobierania paszy, taksówki mleczne), kończąc na podstawowych czynnościach w obsłudze zwierząt (automatyzacja doju, mechaniczne zgarnianie obornika i podgarnianie paszy, czujniki temperatur w kurnikach, zraszacze na oborach, zmechanizowane kurtyny w budynkach inwentarskich, nowoczesne systemy wentylacyjne, programy świetlne).

W gospodarstwach należących do Wielkopolskiej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych rolnicy w ramach pokazów i demonstracji prowadzonych przez doradców rolniczych, mogą testować nowoczesne rozwiązania dostępne na rynku,

m. in. drony monitorujące stan upraw, roboty rolnicze (np. automatyczne pielniki) czy systemy wspomagania decyzji agrotechnicznych. Rozwój mechanizacji rolnictwa umożliwia szybsze, zautomatyzowane przeprowadzanie zabiegów agrotechnicznych, przyczyniając się tym samym do zwiększenia efektywności produkcji rolnej.

ROLNICTWO REGENERATYWNE – NOWOCZESNE PODEJŚCIE DO UPRAWY

Jednym z nowych trendów w wielkopolskim rolnictwie jest wdrażanie praktyk rolnictwa regeneratywnego. Ten model gospodarowania koncentruje się na odbudowie żyzności gleby, zwiększeniu bioróżnorodności oraz ograniczeniu negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego również aktywnie promuje te praktyki poprzez zaangażowanie gospodarstw uczestniczących w Wielkopolskiej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych, w których organizowane są szkolenia i prezentacje dotyczące stosowania m. in. międzyplonów, roślin okrywowych, uprawy pasowej oraz promowanie uprawy bezorkowej. Korzyści płynące z rolnictwa regeneratywnego są coraz bardziej dostrzegane przez rolników. Poprawa struktury gleby, zwiększenie jej zdolności do magazynowania wody oraz ograniczenie stosowania nawozów syntetycznych to tylko niektóre z zalet stosowania tej metody gospodarowania. Dzięki inicjatywom edukacyjnym WODR w Poznaniu rolnicy mają możliwość zdobycia praktycznej wiedzy i wdrażania rozwiązań rolnictwa regeneratywnego w swoich gospodarstwach.

PRODUKCJA ROŚLINNA I ZWIERZĘCA W WIELKOPOLSCE

Wielkopolska to jeden z najważniejszych regionów rolniczych w kraju, zarówno pod względem produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej. Dominuje tutaj uprawa zbóż, w tym pszenicy, pszenżyta i kukurydzy. Zboża zebrane w województwie wielkopolskim stanowiły 14,4 proc. (2021 r.) zbioru krajowego, a Wielkopolska była ich największym producentem w kraju. Średni plon zbóż z 1 ha wyniósł 5,06 t (średni plon zbóż w Polsce 4,65 t 2021 r.). Coraz większe znaczenie mają także rośliny wysoko-białkowe oraz rośliny energetyczne, które znajdują zastosowanie w przemyśle paszowym i biogazowniach.

Dron na polu to coraz częstszy widok w Wielkopolsce

Hodowla zwierząt, zwłaszcza trzody chlewnej i bydła, jest kluczowym sektorem rolnictwa w Wielkopolsce. Pogłowie bydła w województwie wielkopolskim wynoszące 1,13 mln szt. stanowiło 17,6 proc. pogłowia krajowego, co plasowało Wielkopolskę na drugim miejscu w kraju (tuż po województwie mazowieckim) pod względem liczby bydła (2021 r.). Ponadto, województwo wielkopolskie odpowiadało za wyprodukowanie blisko 1,67 mld l mleka krowiego (11,6 proc. krajowej produkcji), co uplasowało

je na trzecim miejscu pod względem wolumenu produkcji mleka (tuż za województwem mazowieckim i podlaskim).

Wielkopolska od lat jest największym producentem trzody chlewnej w Polsce. Pogłowie trzody chlewnej wynoszące 4,21 mln szt. stanowiło 38,2 proc. krajowego pogłowia świń.

Gospodarstwa Demonstracyjne odgrywają istotną rolę w testowaniu nowych technologii chowu i hodowli zwierząt gospodarskich. WODR w Poznaniu wspiera rolników w zakresie wdrażania nowoczesnych systemów zarządzania hodowlą, optymalizacji żywienia oraz poprawy warunków utrzymania zwierząt, które pozwalają na poprawę dobrostanu zwierząt oraz efektywność produkcji.

Jednym z istotnych wyzwań w produkcji zwierzęcej jest ryzyko występowania chorób zakaźnych, takich jak afrykański pomór świń (ASF), ptasia grypa, rzekomy pomór drobiu, czy choroby bydła (m.in. BTV, FMD). W związku z tym, gospodarstwa rolne w regionie coraz częściej wdrażają zaawansowane systemy bioasekuracji, mające na celu minimalizację ryzyka zakażeń. Doradcy terenowi WODR wspomagają rolników w zakresie monitorowania zdrowia zwierząt, stosowania nowoczesnych programów szczepień oraz optymalizacji warunków higienicznych w hodowli. Działania te przyczyniają się do zwiększenia bezpieczeństwa biologicznego i ochrony przed stratami ekonomicznymi wynikającymi z wystąpienia chorób zwierząt.

WPŁYW ZMIAN KLIMATYCZNYCH NA ROLNICTWO W WIELKOPOLSCE

Zmiany klimatyczne mają coraz większy wpływ na rolnictwo w regionie. Coraz częstsze okresy suszy, ekstremalne zjawiska pogodowe oraz zmieniające się warunki klimatyczne zmuszają rolników do poszukiwania nowych strategii adaptacyjnych. W odpowiedzi na te wyzwania WODR wspiera wdrażanie innowacyjnych metod zarządzania wodą,

stosowanie bardziej odpornych odmian roślin oraz rozwój technologii agroekologicznych. Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom, takim jak precyzyjne nawadnianie, stosowanie retencji wodnej oraz wprowadzanie metod ograniczających erozję gleby, rolnicy mogą minimalizować negatywne skutki zmian klimatu. Działania te nie tylko zwiększają stabilność produkcji, ale także przyczyniają się do ochrony zasobów naturalnych regionu.

PODSUMOWANIE

Województwo wielkopolskie jest regionem należącym do czołówki województw wytwarzających znaczną część produkcji roślinnej i zwierzęcej. Wynika to zarówno z powierzchni przeznaczanej pod produkcję rolniczą, ale także z wdrażanych w gospodarstwach rolnych innowacyjnych rozwiązań. Przyczyniają się one do poprawienia efektywności produkcji, ograniczenia zużycia nawozów i środków ochrony roślin, a tym samym ograniczają presję wywieraną na środowisko w związku z prowadzoną produkcją. Ponadto, innowacyjne rozwiązania pozwolą na zwiększanie możliwości adaptacyjnych produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych. Wielkopolska Sieć Gospodarstw Demonstracyjnych stanowi kluczowy element transferu wiedzy i innowacji do wielkopolskich gospodarstw rolnych. Rolnicy odwiedzający gospodarstwa demonstracyjne mogą zobaczyć jak nowoczesne technologie można wykorzystać w praktyce, zdobyć praktyczne doświadczenie oraz wdrażać poznane rozwiązania we własnych gospodarstwach. WODR w Poznaniu, jako organizacja wspierająca rolników, nieustannie podejmuje działania mające na celu rozwój sektora rolnego, łącząc tradycję z nowoczesnością odpowiadając tym samym na wyzwania współczesnego rolnictwa. ■

Hodowla bydła jest kluczowym sektorem wielkopolskiego rolnictwa

CZAS NA POLSKI FSDN

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli 1 maja 2004 roku w Polsce prowadzona jest rachunkowość rolna w systemie Polski FADN.

Po dwóch dekadach system ten ma zostać zmieniony na PL FSDN.

JAROSŁAW MARCINKOWSKI | DZIAŁ EKONOMIKI I ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM

Rolnicy z Wielkopolski stanowili największą liczbę uczestników systemu FADN (Farm Accountancy Data Network). Do końca 2024 roku dane były zbierane z 1677 gospodarstw rolnych. Jednak po 20 latach PL FADN ma się przekształcić w PL FSDN (Farm Sustainability Data Network). Zmiana ta wynika przede wszystkim z wprowadzenia do zbioru danych, poza ekonomicznymi, także środowiskowych i społecznych.

Z kolei w porównaniu z programami nastawionymi na bezpośredni transfer pieniędzy do rolników (dopłaty obszarowe) czy też w postaci różnych innych programów nastawionych na częściowy zwrot ponoszonych przez rolnika kosztów na inwestycję realizowaną w danym gospodarstwie rolnym, Polski FADN prowadzony był jakby w ich cieniu. Niemniej cele jakie postawiono Polskiemu FADN i w kolejnej perspektywie PL FSDN dla polskiego rolnictwa są równie istotne jak bezpośrednia pomoc finansowa.

POLSKI FADN JAKO PODSTAWA PL FSDN

Zbieranie danych rachunkowych z gospodarstw rolnych w systemie Polski FADN rozpoczęło się jeszcze przed oficjalnym ogłoszeniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, tj. już od 1 stycznia 2004 roku. Jak podkreślał jego główny twórca dr Lech Goraj, bez zaangażowania doradców z Ośrodków Doradztwa Rolniczego w Polsce uruchomienie systemu rachunkowości rolnej Polski FADN nie byłoby możliwe, a jego realizacja nie trwałaby nieprzerwanie przez 20 lat do końca 2024 roku. Z kolei rok 2025 będzie okresem, w którym dane będą opracowywane jeszcze w ramach PL FADN, gdyż dotyczą roku 2024, a zbierane już będą w ramach PL FSDN.

Polski FADN jest integralną częścią FADN, tj. Sieci Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych, która funkcjonuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej od 15 czerwca 1965 roku. Początkowo w sześciu państwach założycielskich Wspólnoty, a obecnie we wszystkich państwach członkowskich UE.

Do głównych odbiorców informacji o gospodarstwach rolnych dostarczanych przez FADN należą instytucje Wspólnoty, a w szczególności Komisja Europejska. W dostarczaniu tych informacji celem nie jest statystyka dotycząca rolnictwa w ogóle, ale dochody i sytuacja finansowa różnych gospodarstw rolnych.

Na uwagę zasługuje to, że FADN opiera się na danych rachunkowych pochodzących z rachunkowości realizowanej w konwencji rachunkowości tzw. zarządczej, która w odróżnieniu od finansowej chce jak najbardziej wiernie odzwierciedlić sytuację gospodarstwa rolnego. Taki wybór konwencji rachunkowości podyktowany był chęcią podejmowania decyzji jak najbardziej adekwatnych do rzeczywistej sytuacji gospodarstw rolnych.

Baza danych FADN ma podstawowy udział w opracowywaniu analiz i oceny skutków działań projektowanych na potrzeby reformowania Wspólnej Polityki Rolnej. Zharmonizowany system badań reprezentacyjnych, wykorzystujący precyzyjnie zdefiniowane pojęcia z dokładnie opracowaną metodą wyboru próby gospodarstw oraz przejrzystymi procedurami kontrolnymi sprawia, że użyteczność FADN jest wysoka.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało, że Polska została zobligowana do wdrożenia takiego właśnie systemu, który ma na celu: określanie rocznych dochodów gospodarstw rolnych, dokonywanie analiz ekonomicznych gospodarstw rolnych oraz ocenę sytuacji ekonomicznej w rolnictwie i na rynkach rolnych. Jednak w Polsce dla FADN została wprowadzona nazwa robocza, tj. Polski FADN.

CEL I ZADANIA SYSTEMU PL FADN/FSDN

Głównym celem polskiego systemu jest dostarczanie danych rachunkowych z reprezentatywnej próby gospodarstw rolnych do FADN. Dane te są przekazywane w postaci sprawozdań z gospodarstwa rolnego i mają jednolitą, określoną prawem strukturę.

Z kolei do pośrednich celów powyższego systemu należy dostarczanie danych do ośrodków decyzyjnych władz Polski, organizacji przedstawicielskich rolników, dla środowiska naukowo-badawczego oraz doradczego, jak i samym rolnikom.

Dostarczanie danych o sytuacji finansowej gospodarstw rolnych jest istotne zarówno dla Komisji Europejskiej, jak i władz Polski. Zatem taki system zbierania danych rachunkowych, jakim jest Polski FADN/FSDN musi z jednej strony gwarantować wysoką jakość (wiarygodność) danych, a z drugiej strony w sposób bezwzględny gwarantować rolnikom (uczestnikom systemu) anonimowość.

Gwarantują to m.in. jego trzy podstawowe zasady:

- rolnik dobrowolnie uczestniczy w systemie FADN/FSDN,
- dane z gospodarstw rolnych dostarczane do Komisji Europejskiej są traktowane jako ściśle tajne,
- danych nie można wykorzystywać dla celów podatkowych, a tylko dla potrzeb FADN/FSDN.

Poza tym na uwagę zasługuje to, że dla potrzeb Polskiego FADN/FSDN analizowane są dane dotyczące wyłącznie gospodarstwa rolnego. Tradycyjnie gospodarstwa zwykło się klasyfikować np. według powierzchni ogólnej gospodarstw lub użytków rolnych. Natomiast w FADN/FSDN klasyfikacja gospodarstw odbywa się według parametrów ekonomicznych. Stąd poprzez udział różnych gospodarstw rolnych uczestniczących w Polskim FADN/FSDN należy rozumieć gospodarstwa rolne, które zostały pogrupowane według dwóch kryteriów, tj. wielkości ekonomicznej i typu rolniczego.

W Polsce ogółem w systemie Polski FADN do końca 2024 roku uczestniczyło ok. 11 000 gospodarstw rolnych, a od 2025 roku, ale już w ramach PL FSDN, będzie to 9000 gospodarstw.

POZYSKIWANIE DANYCH RACHUNKOWYCH

W Wielkopolsce liczba rolników uczestniczących w systemie PL FADN do końca 2024 roku wynosiła 1677. Należy w tym miejscu podkreślić, że liczba gospodarstw w próbie Polskiego FADN w Wielkopolsce jest większa od liczby gospodarstw w takich krajach Unii Europejskiej jak: Belgia (1 070), Estonia (663), Irlandia (903), Cypr (506), Łotwa (1000), Litwa (1127), Luksemburg (450), Malta (522), Słowenia (884), Słowacja (562), Finlandia (764), Szwecja (1026), Chorwacja (1238). Podobna sytuacja się utrzyma w 2025 roku pomimo zmniejszenia liczby gospodarstw do 1256 w PL FSDN.

Zanim dane z gospodarstw rolnych z Wielkopolski trafią do Komisji Wspólnot Europejskich, czyli do Brukseli, zbierane są przez współpracujących z rolnikami doradców (rachmistrzów) Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Dalej dane te (poprzez system RDR) przekazywane są do Agencji Łącznikowej FADN, czyli do Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie. Ostatecznie dane trafiają do Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa w Brukseli. Nad całością Polskiego FADN w Polsce czuwa Komitet Krajowy FADN w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie.

W przypadku PL FSDN, na jego czele będzie stał Komitet Krajowy do spraw Unijnej Sieci Danych Dotyczących Zrównoważenia Gospodarstw Rolnych, czyli Komitet Krajowy ds. PL FSDN. Zadania państwa członkowskiego w zakresie PL FSDN wykonuje Agencja Łącznikowa, którą w dalszym ciągu jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

– Państwowy Instytut Badawczy. Zawiera ona umowy z Wojewódzkimi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego na zbieranie danych PL FSDN z gospodarstw rolnych. **Jednak podstawą zarówno jednego, jak i drugiego systemu są gospodarstwa rolne, z których są zbierane dane.**

Każdemu gospodarstwu rolnemu uczestniczącemu w Polskim FADN/FSDN został przypisany określony numer identyfikacyjny (8 cyfr), czyli tzw. NIG, który gwarantuje anonimowość. Poza tym, w celu uniemożliwienia rozpoznania poszczególnych gospodarstw, Komisja Europejska oraz wszyscy inni mogą publikować uśrednione wyniki z grupy składającej się z co najmniej 15 gospodarstw rolnych.

W Wielkopolsce koordynacją systemu rachunkowości Polski FADN/FSDN w WODR w Poznaniu zajmują się specjaliści Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem. Proces dostarczania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych podzielony jest na dwa etapy.

W pierwszym etapie odbywa się zbieranie danych w ciągu roku poprzez zapisywanie ich w specjalnie przygotowanych książkach rachunkowych. Z kolei w drugim etapie z pomocą przychodzi technika komputerowa, dzięki której doradcy mogą wprowadzić dane do programu poprzez system RDR. W wyniku tych działań dochodzi do ostatecznego opracowania danych.

Do roku 2025 było dwadzieścia jeden okresów zbierania danych, a dwadzieścia jeśli chodzi o ich ostateczne opracowanie. Bezpośrednim produktem jaki powstaje po opracowaniu danych jest Raport Indywidualny gospodarstwa rolnego oraz Raport dynamiczny. Raporty te przekazywane są każdemu rolnikowi uczestniczącemu w systemie Polski FADN.

Z kolei rok 2025 jest pierwszym rokiem zbierania danych w ramach PL FSDN, który stanowi kontynuację działań podjętych w ramach PL FADN.

WARUNKI I KORZYŚCI DOŁĄCZENIA DO SYSTEMU RACHUNKOWOŚCI ROLNEJ PL FADN/FSDN

Liczba gospodarstw rolnych – uczestników systemu Polski FADN/FSDN dla każdego województwa jest ściśle określona i dla województwa wielkopolskiego wynosi w 2025 roku 1256, a były lata, w których liczba ta wynosiła 2000 gospodarstw rolnych (lata 2008 i 2009).

Na przestrzeni danego roku nie ma możliwości wejścia gospodarstwa rolnego do systemu. Jeśli zdarzy się, że gospodarstwo rolne wypadnie, na jego miejsce z początkiem kolejnego roku może wejść nowe gospodarstwo. Pod warunkiem, że spełni wymagane warunki wejścia do systemu Polski FSDN.

Uczestnictwo w systemie zbierania danych w ramach PL FADN, a od 2025 roku w ramach PL FSDN, wiąże się z określonymi korzyściami dla rolnika. Można do nich zaliczyć:

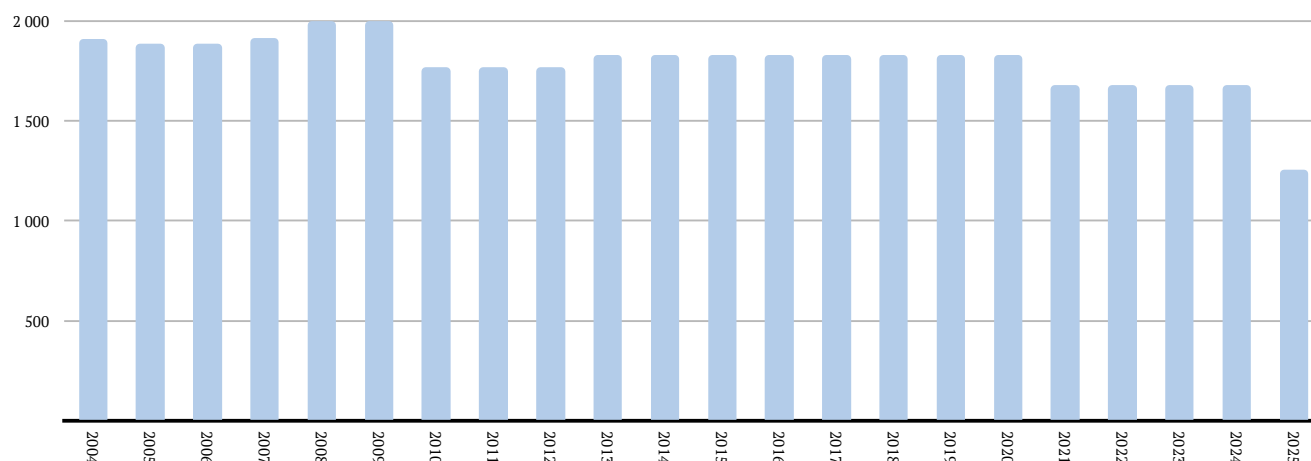
- uzyskanie „czarno na białym” sytuacji ekonomiczno-finansowej gospodarstwa rolnego, co jest niezbędne w jego zarządzaniu;
- poprzez możliwość częstszego kontaktu z doradcą istnieje realna pomoc w zarządzaniu gospodarstwem rolnym,
- podwyższenie wiedzy ekonomicznej rolnika;
- nabranie „rutyny księgowej” poprzez systematyczne gromadzenie danych, faktur, co stanowi kapitalne przygotowanie do przejścia gospodarstwa rolnego do rozliczania się z podatku VAT na zasadach ogólnych;
- uporządkowanie zbierania danych prowadzi także do wydzielenia specjalnego miejsca do ich gromadzenia;
- zainteresowanie i zaangażowanie się w proces zbierania danych innych członków rodziny rolnika, co może przełożyć się w autentyczną pomoc w zarządzaniu gospodarstwem rolnym;
- możliwość porównania swojego gospodarstwa na tle innych gospodarstw po określeniu tzw. kryteriów podobieństwa, w celu wyciągnięcia stosownych wniosków.

Nabór gospodarstw do systemu PL FSDN odbywa się na przełomie roku obrachunkowego. Stąd rolnicy, którzy chcieliby zostać jego uczestnikami, mogą zgłaszać się do „swojego” doradcy nawet w ciągu roku, w celu określenia, czy są wolne miejsca i czy ich gospodarstwo spełnia warunki uczestnictwa. W tym celu przeprowadzana jest krótka ankieta dotycząca produkcji w gospodarstwie rolnym dla określenia wielkości ekonomicznej i typu produkcyjnego. Pełną informację nt. Polskiego FADN wraz opracowanymi do tej pory publikacjami można znaleźć na stronie internetowej fadn.pl.

KIERUNEK: ZRÓWNOWAŻONE ROLNICTWO

W systemie PL FSDN zakres gromadzonych danych jest szerszy niż w dotychczasowym PL FADN. Dane zbierane w ramach PL FSDN obejmują nie tylko wymiar gospodarczy, ale także środowiskowy oraz społeczny i mogą być wykorzystywane do oceny dodatkowych aspektów związanych z poziomem zrównoważenia rolnictwa Unii Europejskiej. Należy zaznaczyć, podając za Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, że główną ideą rolnictwa zrównoważonego jest nie tylko czerpanie maksimum zysków z uprawy i hodowli, ale także jednoczesne zadbanie o środowisko i przyszłość. Nie tylko swoją, ale i następnych pokoleń. ■

Liczby gospodarstw uczestniczących w PL FADN w latach 2004-2024, od 2025 PL FSDN

FORMY WSPÓŁDZIAŁANIA ROLNIKÓW I MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW WIEJSKICH

Polskie rolnictwo po wejściu do Unii Europejskiej zyskało nowe możliwości rozwoju, jednak rosnąca konkurencja, zmieniające się regulacje i wahania cen surowców skłaniają rolników do współpracy.

Wspólne działania w ramach spółdzielni, grup producenckich czy organizacji branżowych pozwalają zwiększyć siłę negocjacyjną, obniżyć koszty i ułatwić sprzedaż plonów.

ALDONA JANKOWSKA, MARTA KONDRACIUK, KAROL ZIELEŚKIEWICZ,
PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

SPÓŁDZIELNIE ROLNICZE

Spółdzielnie rolnicze takie jak mleczarskie czy produkcyjne, umożliwiają rolnikom wspólne działanie, podział zysków oraz inwestycje w infrastrukturę. Dzięki nim rolnicy mogą lepiej konkurować na rynku, poprawiać efektywność produkcji i uzyskiwać korzystniejsze warunki handlowe. Spółdzielnie mleczarskie umożliwiają sprzedaż produktów przetworzonych, takich jak sery, masło czy jogurty, co pozwala na stabilizację dochodów rolników. Spółdzielnie produkcyjne natomiast skupiają się na wspólnym użytkowaniu ziemi i zasobów, dzięki czemu ich członkowie mogą efektywniej prowadzić działalność rolniczą.

Istotną rolę odgrywają także spółdzielnie socjalne, które łączą działalność gospodarczą z aktywizacją zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działając głównie na terenach wiejskich, umożliwiają tworzenie miejsc pracy dla osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych lub w trudnej sytuacji życiowej. Dzięki wspólnym inicjatywom możliwy jest rozwój lokalnej gospodarki oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej.

LOKALNE GRUPY DZIAŁANIA (LGD)

Angażują sektor publiczny i prywatny w rozwój terenów wiejskich. Umożliwiają realizację projektów poprawiających jakość życia mieszkańców oraz dostęp do unijnych dotacji na inwestycje w infrastrukturę, edukację i rozwój przedsiębiorczości. Do LGD mogą dołączyć rolnicy, samorządowcy i przedsiębiorcy, wspólnie wdrażając inicjatywy rozwojowe. Ich działalność pozwala na skuteczniejsze pozyskiwanie funduszy i realizację projektów dostosowanych do lokalnych potrzeb.

GRUPY PRODUCENTÓW ROLNYCH

Stanowią skuteczny sposób na zwiększenie pozycji rynkowej i redukcję kosztów. Zrzeszeni rolnicy mogą wspólnie inwestować w infrastrukturę, eliminować pośredników i poprawiać planowanie produkcji. Tego typu organizacje pozwalają lepiej dostosować ofertę do rynku i uzyskiwać wyższe ceny za produkty. Grupy producentów odgrywają zatem znaczącą rolę, jako ogniwo łączące produkcję rolną z handlem.

Kółka rolnicze to kolejne formy współpracy, oparte na wzajemnej pomocy i wspólnym użytkowaniu maszyn rolniczych. Dzięki nim mniejsze gospodarstwa mogą obniżyć koszty, modernizować działalność oraz podnosić kwalifikacje poprzez szkolenia i doradztwo. Organizacje te wspierają również innowacje w rolnictwie, propagując nowe technologie oraz ekologiczne metody uprawy i hodowli.

Współpraca rolników w różnych formach zrzeszeń znacząco wpływa na rozwój sektora rolniczego, zwiększając jego efektywność i stabilność ekonomiczną. Pozwala na lepsze dostosowanie produkcji do potrzeb rynku, zwiększenie opłacalności upraw i hodowli oraz poprawę warunków życia na obszarach wiejskich. Działania te przyczyniają się do rozwoju rolnictwa w Polsce, czyniąc je bardziej konkurencyjnym i odpornym na zmieniające się warunki gospodarcze.

ROLNICZY HANDEL DETALICZNY

Rolniczy handel detaliczny jest uproszczoną formą prawną, pozwalającą na sprzedaż żywności przez rolników w małej skali bezpośrednio do konsumentów lub do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla wspomnianych konsumentów (np. do restauracji).

Obejmuje zarówno pochodzące z własnego gospodarstwa rolnego i wytworzone przez rolnika produkty przetworzone (np. przetwory owocowe, sery) jak i nieprzetworzone (np. warzywa, surowe mięso), pochodzenia roślinnego i zwierzęcego,

BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCIOWE

Bezpieczeństwo żywnościowe oznacza zapewnienie w każdym momencie dostępności dla wszystkich grup społecznych wystarczającej ilości bezpiecznej żywności, wolnej od zanieczyszczeń, zgodnej z normami sanitarnymi i jakościowymi UE. Aby to zapewnić konieczne jest wspieranie lokalnych rolników i producentów oraz zrównoważonej produkcji żywności.

Dodatkowo warto wzmacniać rozwój krótkich łańcuchów dostaw produktów żywnościowych, będących alternatywą dla przemysłowej dystrybucji żywności prowadzonej przez ponadnarodowe korporacje, wspierające dodatkowo lokalną gospodarkę i pozwalające na lepszą kontrolę jakości kupowanej żywności.

ROLNICTWO SPOŁECZNE

Rolnictwo społeczne łączy produkcję rolną z działalnością społeczną, edukacyjną i opiekuńczą, wspierając lokalnych rolników i angażując społeczności wiejskie. W Polsce wyróżnia się m.in. takie formy jak: zagrody edukacyjne, gospodarstwa opiekuńcze oraz agroturystykę.

ZAGRODY EDUKACYJNE

To gospodarstwa rolne, które organizują warsztaty i zajęcia praktyczne na temat: hodowli zwierząt i uprawy roślin, ekologicznych metod produkcji żywności, tradycyjnego rzemiosła i rękodzieła wiejskiego.

Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych zrzesza gospodarstwa spełniające określone standardy, wspierając promocję edukacji rolniczej i świadomości ekologicznej.

GOSPODARSTWA OPIEKUŃCZE

Łączą rolnictwo z opieką nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi oraz zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Korzyści obejmują: terapię poprzez kontakt z naturą i zwierzętami, aktywizację społeczną i zawodową, wsparcie seniorów w wiejskim otoczeniu.

W Polsce działalność ta rozwija się w ramach projektów pilotażowych i inicjatyw lokalnych, lecz brakuje jednolitych regulacji prawnych.

AGROTURYSTYKA

To szybko rozwijająca się forma wypoczynku, polegająca na przyjmowaniu turystów w gospodarstwach rolnych i oferowaniu im autentycznych doświadczeń wiejskich, takich jak: konsumpcja tradycyjnych potraw opartych na lokalnych produktach, udział w codziennych obowiązkach rolniczych, aktywności na świeżym powietrzu (jazda konna, wędrowniki).

Dzięki rosnącemu zainteresowaniu tym sektorem gospodarstwa agroturystyczne zyskują na znaczeniu jako źródło dodatkowego dochodu dla rolników oraz narzędzie promocji dziedzictwa kulturowego regionów wiejskich.

Rolnictwo wspierane społecznie w Polsce to sektor łączący aspekty ekonomiczne, edukacyjne i społeczne. Zagrody edukacyjne promują wiedzę o rolnictwie, gospodarstwa opiekuńcze wspierają osoby wymagające opieki, a agroturystyka rozwija lokalną gospodarkę. Dalszy rozwój tych inicjatyw wymaga wsparcia prawnego i finansowego, by skutecznie podnosić jakość życia na polskiej wsi.

KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) to organizacje o wyjątkowym charakterze, które mają długą i bogatą historię. Ich działalność skupia się na integracji społecznej, pielęgnowaniu lokalnych zwyczajów i promowaniu kultury. KGW nie tylko edukują, ale także wzmacniają więzi między mieszkańcami wsi, mając nieoceniony wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy obszarów wiejskich. Koła od 2018 roku są rejestrowane w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich, prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dzięki temu są niezależne i otrzymują wsparcie finansowe na działalność statutową, co umożliwia im realizację różnorodnych inicjatyw. Aktualnie w Polsce zarejestrowanych jest około 17 677 KGW, z czego 2 302 znajduje się w Wielkopolsce. ■

SIEĆ NA RZECZ INNOWACJI W ROLNICTWIE I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu był zaangażowany w tworzenie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR).

*Sieć ta powstała w celu wsparcia innowacji w rolnictwie,
produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich.*

ELIZA LUBIATOWSKA-KRYSIAK, AGNIESZKA GÓRAL | ZESPÓŁ DS. UPOWSZECZNIANIA
INNOWACJI W ROLNICTWIE (SIR)

Działalność Sieci w Polsce rozpoczęła się w 2015 r. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, natomiast Plan Strategiczny WPR 2023-2027 zatwierdził dalszą aktywną rolę i działalność Sieci.

Sieć to przede wszystkim platforma współpracy między różnymi instytucjami i podmiotami, które działają w sferze badawczej, doradczej i produkcyjnej. Prace wszystkich podmiotów działających w ramach Sieci miały na celu podniesienie innowacyjności sektora rolnego.

Działalność Sieci to również pomoc w realizacji projektów grup operacyjnych Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego EPI. Grupy te realizują projekty na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, którą tworzą rolnicy, naukowcy, doradcy i przedsiębiorcy należący do sektora rolno-spożywczego.

W ostatnich latach Sieć podjęła szereg działań, których realizacja efektywnie wspierała wdrażanie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu w ramach Sieci organizował konferencje, szkolenia, spotkania, warsztaty, wyjazdy studyjne czy stoiska informacyjno-promocyjne, produkował filmy i wydawał publikacje.

Działania Sieci przez ostatnie lata pokazały, jak ważną rolę odgrywa ona w procesie efektywnego wspierania wdrażania innowacyjnych rozwiązań do krajowej produkcji rolnej.

Każde zorganizowane wydarzenie aktywnie wspierało transfer wiedzy z nauki do praktyki. Uczestnicy wydarzeń podnieśli poziom swojej wiedzy i zainspirowali się, aby nowe rozwiązania wprowadzać do własnych gospodarstw rolnych.

JAKIE WYDARZENIA ORGANIZOWALIŚMY? OTO KILKA PRZYKŁADÓW

Szkolenia dotyczące żywienia krów mlecznych

W 2022 roku Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu w ramach współpracy z jednostką naukową zorganizował cykl szkoleń dla hodowców i producentów bydła mlecznego. Szkolenie odbyło się w budynkach Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, dzięki czemu nasi hodowcy mogli poczuć się jak studenci. W zajęciach uczestniczyło 20 osób. Były one prowadzone przez naukowców i lekarzy weterynarii pracujących na co dzień na uniwersytecie. Na szkolenie składały się z trzy dni wiedzy teoretycznej, podczas których poruszono między innymi takie zagadnienia jak: anatomiczne, fizjologiczne i mikrobiologiczne podstawy żywienia krów mlecznych, rozród krów mlecznych, embriotransfer zarodków czy profilaktyka chorób. Przeprowadzone zostały również zajęcia komputerowe, na których uczestnicy zbilansowali własne dawki żywieniowe w specjalistycznych programach. Kursanci mieli okazję porozmawiać z praktykiem – lekarzem weterynarii o najczęściej popełnianych błędach w hodowli krów mlecznych. Podczas kursu omówione zostały również podstawy dziedziczenia. Wiedzę teoretyczną uczestnicy wykorzystali podczas zajęć praktycznych w jednym z najlepszych gospodarstw zajmujących się hodowlą krów mlecznych w Wielkopolsce. Podczas warsztatów praktycznych zobaczyli jak prawidłowo wykonać szybki test CMT (California Mastitis Test), oraz wykonali analizę pasz TMR (Total Mixed Ration). Dzięki temu

foto: Agnieszka Góralska

Praktyczna analiza pasz

mogli zobaczyć, jak powinna wyglądać prawidłowa struktura paszy. Poziom szkolenia był bardzo wysoki. Uczestnicy kursu byli zachwyceni poziomem szkolenia i deklarowali, że zdobytą wiedzę wykorzystają w prowadzeniu swoich gospodarstw rolnych.

Warsztaty dotyczące przetwórstwa żywności

Ośrodek organizował również warsztaty z przetwórstwa żywności. Na warsztatach każdy z uczestników pracował indywidualnie. Warsztaty te cieszyły się ogromnym powodzeniem, ponieważ rolnicy są bardzo zainteresowani wytwarzaniem produktów lokalnych. Pierwszy warsztat poświęcony był produkcji serów. Podczas kursu uczestnicy przygotowywali sery w typie gouda, parmezan, feta, serek wiejski, camembert, a także własne masło. Ponadto była to również świetna okazja na przyswojenie wiedzy teoretycznej niezbędnej do ich wytworzenia. Kolejnym warsztatem był warsztat produkcji wędlin i kiełbas. Zanim uczestnicy przystąpili do ich produkcji, poruszono kilka bardzo ważnych zagadnień teoretycznych, w tym między innymi, wędzenie na zimno i na gorąco z użyciem wędzarni opalanej drewnem i elektrycznej oraz jak zbudować kompozycję przypraw. Następnie każdy uczestnik pod okiem fachowca samodzielnie wykonał regionalne kiełbasy oraz wędliny. Ostatnim warsztatem był warsztat wypieku rzemieślniczego chleba. Kursanci sami wykonali zakwas na chleb oraz żur (jest to tradycyjna, polska zupa). Każdy upiekł chleb żytni razowy ze słonecznikiem oraz chleb żytnio-owsiano-gryczany, na zakwasie żytnim, z mąki mieszanej z dodatkiem łamanego żyta, jasnej kaszy gryczanej, miodu oraz maku. Omówione zostały również zagadnienia związane z mąkami chlebowymi (ich rodzaje i zastosowanie) oraz dodatkami do pieczenia. Podczas tych warsztatów gościliśmy również w gospodarstwie, gdzie wspólnie upiekliśmy ciabattę, czyli jasne pieczywo wykonane z mąki włoskiej z ciasta o wysokiej hydracji na zaczynie

fot. Agnieszka Góral

Warsztaty serowarskie

z minimalną ilością drożdży piekarskich oraz bułkę drożdżową z ciasta topionego – jest to słodki wypiek z mąki pszennej z dodatkiem drożdży piekarskich z wykorzystaniem nietypowego procesu wyrastania ciasta. Warsztaty były świetną okazją do wymiany wiedzy oraz doświadczeń, które z pewnością przełożą się na podwyższenie umiejętności z zakresu piekarnictwa, produkcji serów oraz wędlin i kiełbas.

fot. Agnieszka Góral

Warsztaty wędliniarskie z udziałem wielkopolskich rolników

Operacja pod nazwą „Akademia żywienia krów mlecznych”

Wyjazd studyjny

Wyjazd studyjny dotyczący zagadnienia krótkich łańcuchów dostaw lokalnie wytwarzanej żywności odbył się w 2019 roku. W wyjeździe brali udział wielkopolscy rolnicy zajmujący się sprzedażą produktów wytworzonych we własnych gospodarstwach. Kierunkiem wyjazdu była Austria.

Podczas wyjazdu zapoznaliśmy się z zasadami finansowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego i sprzedaży bezpośredniej.

Obecnie tendencja przechodzenia na produkcję ekologiczną rośnie i coraz więcej gospodarstw prowadzi ekologiczną produkcję rolniczą. Gospodarstwa takie prowadzone są przede wszystkim przez osoby, dla których aspekty środowiskowe są szczególnie ważne. Istotna jest również cena produktów ekologicznych, która w przeciwieństwie do produktów rolnictwa konwencjonalnego utrzymuje się na stabilnym poziomie. Wiele gospodarstw zajmuje się sprzedażą bezpośrednią, a duża część dochodów z rolnictwa zapewnia dochód ze sprzedaży bezpośredniej.

Wiodącym trendem staje się sprzedaż bezpośrednia produktów regionalnych, a kupowanie i spożywanie takich produktów przez konsumentów jest bardzo modne. Wiele producentów tworzy historie, a wręcz legendy powstawania swoich wyrobów, co jest bardzo interesujące dla kupującego i przyciąga wielu klientów. Bardzo ważne jest oznakowanie produktu, informacje zawarte na etykietach są poszukiwane i czytane przez konsumentów. Problemem jednak może być to, że klienci oczekują, że wyroby ekologiczne lub tradycyjne nie będą droższe od konwencjonalnych, co może być bardzo trudne dla producenta.

Przeprowadzone podczas wyjazdu studyjnego wykłady były wprowadzeniem teoretycznym do zagadnienia lokalnie wytwarzanej żywności i jej dostaw do klientów. Widzieliśmy również rozwiązania praktyczne, ponieważ program wyjazdu studyjnego objął wizyty w gospodarstwach rolnych, które zajmują się sprzedażą wyrobów własnych w systemie sprzedaży bezpośredniej.

W trakcie wyjazdu studyjnego odwiedziliśmy gospodarstwa zajmujące się hodowlą trzody chlewnej, wytwarzaniem produktów wieprzowych, wytwarzaniem wina, uprawą soi i wytwarzaniem produktów sojowych, uprawą dyni i produkcją olejów roślinnych. Bardzo często przy gospodarstwach

działają sklepy z produktami wytwarzanymi w gospodarstwie. Rolnicy chętnie ze sobą współpracują i wspólnie wytwarzają produkty lokalne. Produkty lokalne oferowane są konsumentom w sklepach i lokalnych rynkach. Popularna jest również sprzedaż internetowa. Produkty żywnościowe pakowane są bezpośrednio w gospodarstwach i wysyłane do klientów.

Wiele gospodarstw zajęło się prowadzeniem gospodarstw w sposób ekologiczny ze względu na rosnące potrzeby konsumentów w tym zakresie, troskę o środowisko naturalne i własne przekonania o tym, że spożywanie produktów ekologicznych jest bardzo korzystne dla zdrowia.

Na terenach wiejskich działają stowarzyszenia, które propagują produkty lokalne i kuchnię regionalną oraz tworzące sieć sprzedaży takich produktów. Założeniem jest, że produkty lokalne nie są wytwarzane na rynki międzynarodowe. Propagowana jest turystyka kulinarna, która zachęca do odwiedzenia danego regionu, umożliwia poznanie kuchni regionalnej i zakup produktów wytwarzanych lokalnie.

Wyjazd studyjny umożliwił poznanie najlepszych praktyk związanych z wytwarzaniem produktów lokalnych i pozyskiwaniem klientów, którzy celowo wybierają żywność, która charakteryzuje się wyjątkową, tradycyjną metodą produkcji. Przejście na produkcję ekologiczną jest odpowiedzią na potrzeby konsumentów i trend świadomego nabywania i spożywania żywności wysokiej jakości. Trend ten na razie jest obecny wśród zamożniejszej części społeczeństwa, która odwraca się od żywności produkowanej metodami przemysłowymi. Produkty ekologiczne oraz regionalne są droższe od produktów konwencjonalnych, ale coraz większa grupa konsumentów będzie je kupować, zwracając uwagę na wartości zdrowotne i smak, który uzyskuje się dzięki tradycyjnym metodom wytwarzania.

To tylko kilka przykładów naszej działalności, która przede wszystkim dostarcza wiedzy specjalistycznej oraz pokazuje przykłady dobrych praktyk. Wiedza teoretyczna i praktyczna to podstawowe narzędzie do prowadzenia własnej działalności rolników. Wiedza to podstawa podnoszenia konkurencyjności, podwyższania jakości i wyjścia naprzeciw oczekiwaniom konsumentów. Praca doradców rolniczych to wspieranie transferu wiedzy w drodze ku lepszej przyszłości! ■

WDRAŻANIE I WYKORZYSTANIE TECHNOLOGII CYFROWYCH W ROLNICTWIE

Cyfryzacja rolnictwa staje się kluczowym elementem nowoczesnej gospodarki. Dzięki wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań informatycznych rolnicy i doradcy mogą podejmować szybkie i precyzyjne decyzje, co przekłada się na lepsze zarządzanie gospodarstwem oraz ochronę upraw. Przykładem takich rozwiązań jest platforma doradcza eDWIN oraz projekt AgrifoodTEF realizowany przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

MACIEJ ZACHARCZUK | DZIAŁ TELEINFORMATYKI

CYFROWE DORADZTWO

W obliczu rosnącej presji na efektywność oraz optymalizację produkcji rolniczej, cyfrowe doradztwo staje się kluczowym narzędziem wsparcia dla rolników. Platforma doradcza eDWIN, prowadzona przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego, w tym przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, jest przykładem nowoczesnego podejścia do przekazywania wiedzy i informacji. System umożliwia dostęp do aktualnych danych dotyczących warunków pogodowych (550 stacji agrometeorologicznych w Polsce), zagrożeń ze strony chorób i szkodników (monitoring 1000 punktów w kraju w obrębie kilkunastu roślin uprawnych) oraz możliwości prowadzenia kart pól, co pozwala na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych. Dzięki intuicyjnemu interfejsowi i łatwości obsługi, narzędzie to staje się niezastąpione zarówno dla doradców, jak i bezpośrednio dla rolników, którzy mogą w prosty sposób monitorować sytuację na swoich polach. W ramach platformy wdrażane są mechanizmy umożliwiające personalizację informacji, co sprawia, że przekazywane dane są dopasowane do specyfiki danego gospodarstwa. Cyfrowe doradztwo nie tylko zmniejsza koszty operacyjne, ale także przyczynia się do podniesienia jakości decyzji podejmowanych przez rolników, co wpływa na stabilność i konkurencyjność produkcji rolnej. Głównym atutem platformy eDWIN jest gromadzenie i współdzielenie danych między rolnikiem i doradcą. Dzięki temu obie strony mogą zaoszczędzić czas, skupić się na ważnych aspektach merytorycznych, zamiast przepisywać dane.

SZTUCZNA INTELIGENCJA W ROLNICTWIE

Sztuczna inteligencja (SI) odgrywa coraz ważniejszą rolę w transformacji cyfrowej rolnictwa. W ramach projektu AgrifoodTEF, dużego europejskiego projektu realizowanego w ramach programu Digital Europe przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu i wiele innych jednostek z całej Europy, w tym Sieć Badawczą Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny oraz Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, testowane i wdrażane są rozwiązania oparte na sztucznej inteligencji. Projekt AgrifoodTEF dostarcza firmom technologicznym możliwości bezpłatnej walidacji swoich rozwiązań w warunkach polowych. Firmy, mające prototypowe rozwiązania cyfrowe otrzymują dostęp do pól, gospodarstw, mocy obliczeniowej, centrum danych, zbiorów danych do uczenia maszynowego, użytkowników końcowych, laboratorium, danych zbieranych za pomocą czujników IoT, satelitarnych obserwacji, baz danych meteorologicznych oraz wiedzy specjalistycznej z zakresu SI w rolnictwie. Dzięki temu skracamy czas wdrożeń systemów do praktyki rolniczej. Przyspieszenie i ułatwienie wdrożenia sztucznej inteligencji przyczyni się do zwiększenia efektywności produkcji rolnej, wspierając jednocześnie rozwój nowoczesnego, inteligentnego rolnictwa.

TESTY TECHNOLOGII CYFROWYCH W WARUNKACH POLOWYCH

Realizacja innowacyjnych rozwiązań wymaga ich gruntownego przetestowania w rzeczywistych warunkach. Jednym z miejsc, w których technologia jest testowana, jest gospodarstwo demonstracyjne w Sielinku koło Opalenicy, będące częścią struktury Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. W gospodarstwie, od kilku już lat, weryfikujemy w praktyce technologie i narzędzia cyfrowe. Jednym z pierwszych testów były walidacje poprawności działania modeli wsparcia decyzji. Poprzez poletka testowe różnych wariantów ochrony roślin, szczegółowe obserwacje,

dane meteorologiczne ze stacji pomiarowej zlokalizowanej w samym gospodarstwie oraz stacji fenologicznej skutecznie walidowano poprawność działania algorytmów. Skale prowadzonych walidacji podniósł projekt AgrifoodTEF, w ramach którego w 2023 roku utworzono w Sielinku Centrum testowania sztucznej inteligencji w rolnictwie. Obecnie (w 2025 roku) prowadzone są na szeroką skalę testy polowe robotów, czujników, zaawansowanych algorytmów wykorzystujących teledetekcję i uczenie maszynowe. Aby testy przebiegały na jak największą skalę, angażujemy do nich także rolników i gospodarstwa z sieci gospodarstw demonstracyjnych. Wyniki przeprowadzonych testów stanowią podstawę do optymalizacji technologii przed ich pełnym wdrożeniem, co gwarantuje, że finalne rozwiązania będą nie tylko innowacyjne, ale przede wszystkim sprawdzone i dostosowane do potrzeb użytkowników. Testowanie technologii w warunkach polowych umożliwia również zbieranie cennych danych, które w dalszej perspektywie wspierają rozwój systemów opartych na SI oraz pomagają w tworzeniu bardziej precyzyjnych modeli predykcyjnych.

Podsumowując, wdrażanie i wykorzystanie technologii cyfrowych w rolnictwie na przykładzie platformy doradczej eDWIN oraz projektu AgrifoodTEF stanowi fundament nowoczesnego, inteligentnego rolnictwa. Cyfrowe doradztwo umożliwia szybkie reagowanie na zagrożenia, sztuczna inteligencja optymalizuje procesy produkcyjne, a testy technologii w warunkach polowych gwarantują, że wdrażane rozwiązania są niezawodne i efektywne. Integracja tych innowacyjnych narzędzi przyczynia się do podniesienia konkurencyjności sektora rolniczego, poprawy efektywności gospodarstw oraz realizacji idei zrównoważonego rozwoju. Dzięki projektom takim jak agrifoodTEF, transformacja cyfrowa rolnictwa zyskuje nowy wymiar, łącząc nowoczesne technologie, otwartość systemów oraz interdyscyplinarną współpracę na rzecz lepszej przyszłości polskiej produkcji rolnej. Więcej informacji można znaleźć na stronach internetowych edwin.gov.pl oraz agrifoodtef.eu ■

*Od lewej: wiceminister rolnictwa Adam Nowak,
dyrektorka WODR Justyna Winiarska i wicemarszałek
województwa wielkopolskiego Krzysztof Grabowski
na stoisku agrifoodTEF*

fot. Piotr Leśniowski

WIĘCEJ NIŻ PORADNIK

Założony w 1889 roku „Poradnik Gospodarski” jest jednym z najstarszych polskich pism poświęconych branży rolniczej. Poruszane na jego łamach tematy nie tylko przyczyniły się do rozwoju obszarów wiejskich – środowiska skupione wokół wydawnictwa realizowały założenia pracy organicznej i pracy u podstaw, co położyło fundament pod obecną pozycję rolnictwa w Wielkopolsce.

PIOTR LEŚNIEWSKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

1889 to był rok, w którym ukończono budowę wieży Eiffla i otwarto ją z okazji zorganizowanej z rozmachem wystawy światowej w Paryżu. W Anglii zespół Preston North End został pierwszym mistrzem kraju w premierowej edycji najstarszej ligi piłkarskiej świata. Także na Wyspach, w Londynie na świat przyszedł Charlie Chaplin, jeden z najbardziej charakterystycznych aktorów w historii światowej kinematografii.

PRACA U PODSTAW W ROLNICTWIE

W Europie upłynął już niemal cały wiek od momentu, gdy Polska w 1795 roku zniknęła z map kontynentu po III rozbiórce i ćwierć wieku od powstania styczniowego (1863-64), które było kolejną próbą zmiany status quo. Niestety, aż do 1918 roku kraj był podzielony między zaborców, a życie w każdym z zaborów wyglądało zupełnie inaczej.

Wielkopolska pod pruskim władaniem zmagiała się z nasilającym się procesem germanizacji. Region miał jednak szczęście do ludzi takich jak Dezydery Chłapowski. Był on jednym z prekursorów pracy organicznej, która skupiała się na działaniach mających na celu rozwój gospodarczy na dawnych ziemiach polskich. Pośród licznych zasług Dezyderego Chłapowskiego są też dowody jego nieocenionego wsparcia dla rolników i mieszkańców wsi. Polegały one m.in. na prowadzeniu pracy u podstaw – rozległemu i wielowątkowemu zagadnieniu, które było nastawione na edukację. Dzięki niej podnoszono poziom życia chłopów, ale też wzmacniano ich poczucie świadomości narodowej, co wobec działań zaborcy miało kluczowe znaczenie dla obrony polskości w Wielkopolsce.

KOŁA POTRZEBUJĄ PORADNIKA

Gra toczyła się też o polską wieś. Zgodnie z pozytywistycznymi założeniami pracy organicznej i pracy u podstaw chodziło o podniesienie wydajności pracy na roli, co bezpośrednio miało się przełożyć na wzrost zamożności mieszkańców wsi. W połączeniu z dbaniem o ducha polskości miało to uczynić wielkopolskiego chłopą bardziej odpornym na pokusę sprzedaży ziemi na potrzeby pruskich kolonistów.

Z tych, między innymi, pobudek powołano do życia „Poradnik Gospodarski”. Wtedy, w połowie 1889 roku był on jednym z wielu pism ukazujących się na terenach przyszłej II Rzeczypospolitej, ale tylko nielicznym tytułom udało się przetrwać próbę czasu. Co zatem zdecydowało o sukcesie „Poradnika Gospodarskiego”?

Przede wszystkim była to osoba twórcy pisma oraz późniejszych wydawców oraz redaktorów naczelnych. „Poradnik Gospodarski” powołał do życia Maksymilian Jackowski, uczeń Dezyderego Chłapowskiego. Do historii przeszedł jako patron kółek rolniczych, czyli stowarzyszeń chłopskich, w których upowszechniano zarówno wiedzę rolniczą, jak również budowano świadomość ekonomiczną i patriotyczną. Wszystko po to, aby nowocześnie zarządzane gospodarstwa służyły polskiej sprawie i w przyszłości stały się fundamentem odrodzonej ojczyzny.

Do przekazywania praktycznych rad związanych z zakładaniem i funkcjonowaniem kółek rolniczych potrzeba było odpowiedniego medium. Maksymilian Jackowski miał już doświadczenie zdobyte w branży prasowej, w takich tytułach jak „Ziemianin”, „Orędownik”, publikował też artykuły m.in. w „Dzienniku Poznańskim”. Z jego inicjatywy 5 lipca 1889 roku ukazał się pierwszy numer „Poradnika Gospodarskiego” (słynny „The Wall Street Journal” jest „młodszy” o trzy dni). Oficjalnie był on organem prasowym kółek rolniczych – oczka w głowie Maksymiliana Jackowskiego.

PISMO SIĘ PODOBA

Premierowe wydanie miało skromne cztery kolumny tekstu. Plany były jednak ambitne. Sukces miał się opierać na systematycznej prenumeracie tygodnika przez osoby zrzeszone w kółkach rolniczych – w wymiarze jeden egzemplarz na siedmiu członków. Atutem „Poradnika Gospodarskiego” był fakt, iż był on tworzony przez fachowca, który dysponował nie tylko wiedzą teoretyczną, ale też praktyczną. Pierwszy redaktor naczelny, Antoni Brownsford sam był bowiem rolnikiem, a do tego dziennikarzem, publicystą i pisarzem. Podobne predyspozycje do kierowania pismem miał kolejny redaktor naczelny – Kazimierz Brownsford, który stał na czele zespołu przez imponujące ponad 25 lat (1895-1920).

Strzałem w dziesiątkę okazała się rubryka pytań od czytelników i szybkich odpowiedzi redakcji na łamach. Tu fragment wspomnień Maksymiliana Jackowskiego: „Sprawozdania z Kółek podają, że to pismo członkom się podoba, o czym nie wątpiliśmy, sądząc z pouczających artykułów i praktycznych a jasnych na pytania odpowiedzi, wielką wygodę mają gospodarze z Poradnika”. Jak który czego nie wie, dalej do niego po radę, jeśli pilno, to odbiera ją odwrotną pocztą listownią, jeśli nie, to w „Poradniku”. A to aż miło gospodarować, jak się ma na zawołanie takiego żywego przyjaciela i doradcę. Jakbym się cieszył, żeby „Poradnik” z swych Czytelników tak był zadowolony, jak oni z niego”.

Współczesny głos z Galicji wyrażał podziw dla „Poradnika Gospodarskiego”, a zarazem ubolewanie z umiarkowanego zainteresowania publikowanymi treściami ze strony tamtejszych włościan. „Pismo wybornie redagowane, pismo które wywołało wielkie zainteresowanie u chłopów poznańskich, jak o tem świadczy dział „Odpowiedzi na pytania”, pismo popularyzujące najnowsze wyniki wiedzy rolniczej, jedyne pismo rolnicze tygodniowe, przeznaczone dla włościan w Galicyi, kraju czysto rolniczym, w kraju z ludnością siedmiomilionową, ma siedmiu prenumeratorów. Gdyby redaktor „Poradnika Gospodarskiego” nie miał wyobrażenia o rolnictwie i rozpoczął redagować pismo rolnicze, to prawdopodobnie, sądząc z innych faktów, zyskałby sobie poparcie, lecz że pan A. Brownsford długie lata suszył sobie mózg nad nauką, a wreszcie rozpoczął pracę, poświęconą rozwojowi gospodarstw chłopskich w Poznańskim, pracę konieczną, przeto w Galicyi zyskuje aż siedmiu

fol. Narodowe Archiwum Cyfrowe

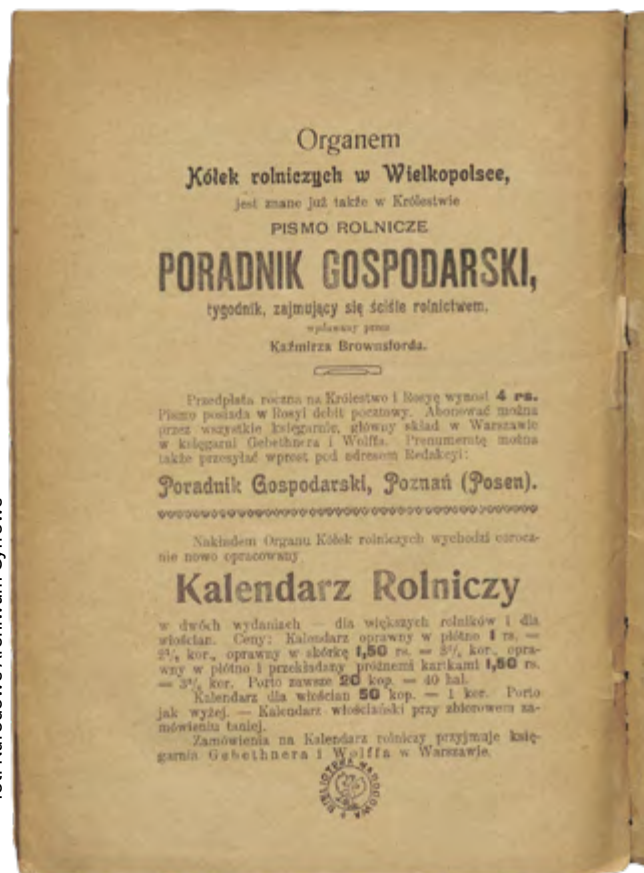
Maksymilian Jackowski - inicjator utworzenia „Poradnika Gospodarskiego”

prenumeratorów. A przecież pismo to w jesieni przeszłego roku dość wcześnie omówiło w całym szeregu artykułów brak paszy, brak ściółki, przezimowanie bydła itp. ważne i będące na czasie kwestye. Ileż tysięcy zyskałby kraj, gdyby w każdej wiosce chociaż jeden gospodarz był rad tych posłuchał?”

POLISA DLA PRENUMERATORA

Czasami wręcz nachalna agitacja ze strony władz kółek rolniczych, połączona z rosnącym wsparciem finansowym ze strony ogłoszeniodawców („Kupiectwo, banki, Spółki, Rolniki, fabryki maszyn niejednokrotnie duże wpłacały sumy”) przyczyniły się do tego, że „Poradnik Gospodarski” był czytany we wszystkich zaborach. W 1914 roku mógł się pochwalić liczbą kilkunastu tysięcy odbiorców, którzy zdecydowali się na wykupienie prenumeraty. Pismo miało wtedy 14 kolumn objętości, kosztowało 4 marki rocznie, co było zdecydowanie poniżej kosztów wydawniczych. Dofinansowywany z środków kółek rolniczych tygodnik miał jednak trwać, zyskiwać popularność i pomagać realizować założone cele.

A te były rozmaite. Władzom kółek rolniczych chodziło przecież także o propagowanie dość osobiście pojmowanego patriotyzmu. Dbanie o wychowanie w wierze katolickiej (w opozycji do protestanckiego zaborcy), unikanie przez mieszkańców używek (głównie alkoholu) miało pomagać oszczędzać pieniądze i zmniejszyć ryzyko popadania w tarapaty, które mogły skutkować koniecznością sprzedaży majątku. To, z kolei, miało zapobiegać marnotrawstwu czasu i inwentarza, pieniactwu, a w rezultacie zagwarantować, aby ziemia nie trafiała w obce ręce.

Przekaz na jednym z zebrań w 1892 roku był jasny: należy tak gospodarować „aby ziemi ojczystej z rąk nie wypuścić, bo kto traci gospodarstwo, nie tylko traci dobytek, ale staje się zdrajcą całego kraju”.

Chodziło również o wprowadzenie systemu kredytowo-pożyczek czy zwyczajny korzystania z polis. Tu założeniem było wyrobienie nawyku ubezpieczania się na wypadek klęsk żywiołowych czy pożarów, które potrafiły doprowadzić gospodarza do bankructwa.

Nawet współczesny czytelnik uzna za oryginalny pomysł „Poradnika Gospodarskiego” z końcówki XIX wieku, by każdy prenumerator pisma był z automatu objęty polisą jednej z firm ubezpieczeniowych. Takie zachęty też stosowano.

WIĘCEJ NA ZEBRANIACH

Wymienionych wcześniej postulatów nie można było oczywiście publikować na łamach tygodnika. Bez wątpienia byłoby to uznane za działanie wymierzone w pruskie władze i spotkałoby się co najmniej ze stosowną grzywną lub jeszcze poważniejszymi konsekwencjami. Czytelnicy byli więc zachęceni do aktywnego uczestniczenia w życiu kółek rolniczych, a tam, podczas zebrań można było sobie pozwolić na więcej.

Niekiedy udawało się przemycić na łamy odpowiedni przekaz. Jak choćby podczas sprawozdań z jednego ze spotkań kółek rolniczych, w trakcie którego ksiądz apelował o to, by nie sprzedawać ziemi obcokrajowcom, bo... nie będzie na czym stawiać kościołów i budować cmentarzy.

W DODATKU GOSPODYNI

Wspomniany rekord kilkunastu tysięcy czytelników przypadł na 1914 rok. Wkrótce wybuchła I wojna światowa. Na jej fronty trafił nawet co piąty mieszkaniec wielkopolskiej wsi.

W wydaniu tygodnika z 1920 roku tak wspomniano ten czas: „Kilka razy wśród wojny zdawało się, że już grozi „Poradnikowi” ruina. Wyratowały go częściowo kobiety – dzielne włóścianki. Zastępowały one bowiem mężów nie tylko przy pługu i cepach, ale także przy gazecie i na kółku rolniczym. Redakcję spowodowało to do wydawania dla kobiet specjalnego dodatku

"Gospodini Wiejska", tem więcej, że panie Ziemiarki, zajmowały się gorąco włościankami, zakładały dla nich "Kółka włościanek" i do tego potrzebowały organu".

fot. Archiwum WODR

SUKCES POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

To jeszcze jeden z dowodów na to, że „Poradnik Gospodarski” miał już swoją ugruntowaną pozycję, a trwające przez dekady działania w myśl pozytywistycznych założeń – przynosiły efekty. Kolejny przykład przyszedł w grudniu 1918 roku wraz z wybuchem powstania wielkopolskiego. Sukces tego zrywu narodowościowego był możliwy dzięki udziałowi w walkach przedstawicieli wszystkich grup społecznych, wśród nich także mieszkańców wsi. Bez wieloletnich „przygoto-

fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

wań” i pracy kilku pokoleń patriotów ludność wiejska prawdopodobnie zareagowałaby obojętnością na powstanie, co mogłoby oznaczać jego upadek.

Tymczasem okazało się ogromnym sukcesem i wyrazem społecznej jedności. Po 52 dniach walk, w lutym 1919 roku zawarto rozejm, a następnie w czerwcu tego roku został

podpisany traktat pokojowy w Wersalu. Większa część Wielkopolski znalazła się w granicach Rzeczypospolitej.

Oznaczało to, że do ojczyzny wrócił region, w którym występował najniższy wskaźnik ludności na 100 ha powierzchni (problem przeludnienia wsi dotyczył głównie rejonów wschodnich). Ponadto, Wielkopolska była jedną z tych dzielnic, których w najmniejszym stopniu dotyczyło rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

W kraju, w którym 75 procent ludności mieszkało na obszarach wiejskich, Wielkopolska wyróżniała się korzystną strukturą agrarną (dominowały duże gospodarstwa, które w XIX skutecznie opierały się zakusom zaborcy) i nowoczesnymi metodami gospodarowania: powszechnie korzystano z nawozów sztucznych, a praca w znacznym stopniu

fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe

była zmechanizowana. Można śmiało stwierdzić, że mocna dziś pozycja wielkopolskiego rolnictwa to pochodna działań i wydarzeń, które miały miejsce ponad 100 lat temu.

135 LAT – TO SAMO MOTTO

W nowej rzeczywistości odnalazł się również „Poradnik Gospodarski”. Na przełomie 1919 i 1920 roku przeszedł na własność Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Redakcja w Poznaniu z ulicy Ogrodowej przeniosła się na ulicę Mielżyńskiego, gdzie pod numerem 24 mieściły się nie tylko biura pisma, ale też księgarnia rolnicza i prężnie działająca drukarnia.

Ciągłość wydawnicza „Poradnika Gospodarskiego” została przerwana wraz z wybuchem II wojny światowej. Wydawanie tytułu wznowiono na dobre w 1957 roku, a przez kolejne dekady odpowiedzialne za jego wydawanie były rozmaite instytucje. Dziś jeden z najstarszych w kraju periodyków o tematyce rolniczej ukazuje się za sprawą Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Tak jak ponad 135 lat temu z tą samą mądrością ludową na łamach: „Czego dziś nie zrobisz, jutro nie dogonisz, A szkoda, jeżeli dzień jeden uronisz”. ■

OD TRADYCYJNEJ AGRONOMII PO CYFRYZACJĘ. JAK ROZWINĘŁO SIĘ DORADZTWO ROLNICZE W WIELKOPOLSCE?

Niedawno publiczne doradztwo rolnicze w Polsce obchodziło 100-lecie istnienia, jednak początki upowszechniania rolnictwa w Wielkopolsce sięgają znacznie wcześniej. Przemiany strukturalne ostatecznie doprowadziły do powstania Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, który dzisiaj łączy tradycję i współczesność w rozwoju polskiego rolnictwa.

MARTA KACZMAREK | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

fot. Piotr Leśniowski

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

fot. Archiwum WODR

Z WIELKOPOLSKIEGO POLA NA STÓŁ

Wielkopolska wieś rozwija się i dostosowuje do zmieniającego się świata.

Odpowiedzią na potrzebę osobistego kontaktu producenta z klientem i rosnący popyt na unikatowe towary, trudno dostępne w tradycyjnych sklepach, jest rozwój sprzedaży produktów prosto z gospodarstwa. Poznajmy lokalne przykłady takiej formy handlu i jej zalety.

ELŻBIETA DRYJAŃSKA | DORADCA WODR W POWIECIE KONIŃSKIM

Jednym z kluczowych elementów rewitalizacji obszarów wiejskich jest z pewnością rozwój przedsiębiorczości ich mieszkańców. Wśród różnych typów działalności wpływających na aspekt ekonomiczny z pewnością można wymienić dziś rosnące znaczenie sprzedaży bezpośredniej wyprodukowanej żywności.

KRÓTSZY ŁAŃCUCH I ODBUDOWA WIĘZI

Skąd bierze się coraz większa popularność tej formy dystrybucji produktów? Jest ona przede wszystkim odpowiedzią na coraz większą świadomość klientów, którzy poszukują m.in. warzyw i owoców trudniej dostępnych w tradycyjnych punktach sprzedaży detalicznej. Chodzi tu nie tylko o żywność świeżą i wyprodukowaną zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Skracanie łańcucha dostaw oznacza ograniczenie do minimum transportu, a także potrzeby długiego składowania żywności, co jest korzystne zarówno dla producenta, jak i dla końcowego odbiorcy.

Ponadto, dobre rozpoznanie potrzeb i oczekiwań z obu stron, wzmacnia osobisty kontakt producenta z klientem i pomaga budować długotrwałe relacje. To z kolei wpływa na większą efektywność tej formy dystrybucji. W szerszym kontekście natomiast mamy do czynienia z odbudową więzi społecznych, która jest krokiem do lepszego zrozumienia pracy rolnika, specyfiki związanej z produkcją żywności, funkcjonowaniem wsi i obszarów wiejskich.

JUŻ NIE TYLKO NA TARGU

Form takiej sprzedaży jest wiele. Coraz powszechniejszą metodą jest sprzedaż „przy drzwiach” – konsument w dowolnym terminie lub w wyznaczone dni, kupuje produkty bezpośrednio w gospodarstwie. To niejako odwrócenie ról, z którymi mieliśmy do czynienia przy tradycyjnej sprzedaży na targowisku. Wciąż jest ona najbardziej znana i nieustannie od ma swoich zwolenników.

Swoje znaczenie na rynku systematycznie poprawiają dwie kolejne formy sprzedaży. Pierwsza, typu „zbieraj sam” jest stosowana głównie jako pomocnicza forma sprzedaży po zbiorze. Praktykuje się ją głównie przy zbiorze owoców miękkich, zwłaszcza truskawek i borówki amerykańskiej, owoców pestkowych, jabłek, gruszek. Druga natomiast, to dystrybucja towarów przez Internet. Jest ona realizowana w różnych formach: produkty zamówione drogą elektroniczną są później dostarczane klientowi indywidualnym transportem lub za pośrednictwem kuriera.

KLIENT CORAZ BARDZIEJ ŚWIADOMY

Z tych samych metod dystrybucji korzystają również producenci naturalnych przetworów. Coraz większa liczba konsumentów szuka na rynku produktów rolnych wytworzonych naturalnymi metodami, a następnie przetworzonych lub przygotowywanych do spożycia przez producentów produktów pierwotnych. W przypadku żywności duże znaczenie mają walory smakowe, ale przede wszystkim ważne jest to, z jakich surowców zostały przygotowane poszczególne przetwory spożywcze.

Rosnąca świadomość klientów i ich nacisk na spożywanie jakościowego jedzenia powodują, że coraz więcej osób sięga między innymi po naturalne przetwory. A tych w regionie nie brakuje. Mało tego, jest ich na rynku coraz więcej. Poznajmy tych producentów ze wschodniej Wielkopolski, których produkty sprzedają się „same”, dzięki jakości, smakowi i naturalności.

CUDZE SERY CHWALICIE...

Zacznijmy przegląd od niepowtarzalnych w smaku wyrobów mleczarskich wytwarzanych w Przyzagrodowej Serowni Kuchary w gminie Rychwał. Asortyment jest tu bogaty i urozmaicony, do tego przystępna forma sprzedaży RHD (rolniczy handel detaliczny), a ponadto estetyka opakowania i smak – wszystko to decyduje o tym, że do sklepiku przy serowni ciągną smakosze z całej okolicy. Cudze chwalicie, swego nie znacie, tak można powiedzieć o tym miejscu. Na trasie Konin – Kalisz można bowiem kupić w niewielkiej Przyzagrodowej Serowni Kuchary sery z najwyższej półki. Jest w czym wybierać: od twarogów, poprzez sery podpuszczkowe z różnymi dodatkami do serów dojrzewających. A także cała gama deserów mlecznych, jogurtów naturalnych i smakowych.

OWOCE BEZ DODATKÓW

W gospodarstwie sadowniczym Owocowy Raj w Modle Królewskiej (gmina Stare Miasto) można znaleźć szeroki asortyment różnorodnych przetworów owocowych. Co warto podkreślić, wszystko, co znajduje się w ofercie, jest wykonane z surowca najwyższej jakości, a następnie przygotowane według starodawnych receptur bez konserwantów i innych chemicznych dodatków. Sprzedaż prowadzona jest bezpośrednio w gospodarstwie, przez sklepik internetowy oraz na kiermaszach żywności naturalnej. Gospodarze są producentami czereśni, wiśni, śliw, malin i właśnie ten surowiec stanowi podstawę do produkcji konfitur, dżemów, powideł, soków, syropów, suszu owocowego.

Sprzedaż owoców w formule „zbieraj sam”

BORÓWKI ZBIERZESZ SAM

Przenosimy się do miejscowości Ruszków Pierwszy (gmina Kościelec), gdzie w gospodarstwie Żółty Parasol są uprawiane borówki amerykańskie i żurawina. Rolniczka sprzedaje owoce prosto z gospodarstwa, w tym również w formie „zbieraj sam”. Jednak znaczną część swojej produkcji przetwarza i wprowadza na rynek w ramach RHD. Właścicielka gospodarstwa z pasją i zaangażowaniem podchodzi do każdego etapu produkcji i przetwórstwa. Przetwory z Żółtego Parasola to owoc wieloletniego doświadczenia gospodarzy i miłości do naturalnych smaków. Każdy słoik to starannie dobrane składniki i produkty bez dodatku konserwantów, sztucznych barwników i aromatów. W asortymencie są sok i dżem z borówki, a także sok i konfitura z żurawiny, jak również herbatka żurawinowa.

EKOPACZKI NA SMS

Smakosze warzyw, w tym wielu gatunków sałat, znajdują pewne źródło ich pochodzenia w gospodarstwie Eko-Raj Pana Macieja Tomczaka w Daninowie (gmina Kazimierz Biskupi). Wyhodowane tam warzywa, owoce, zioła są odpowiednio przygotowane do sprzedaży. Te, które wymagają mycia, są myte, inne zaś pęczkowane, pakowane w papierowe torby. Gospodarstwo jest ekologiczne, co ma również wpływ na rodzaj stosowanych opakowań. Wszystkie są naturalne, wyłącznie papierowe, nie stosuje się opakowań plastikowych. Eko-Raj prowadzi sprzedaż bezpośrednią w gospodarstwie, w wyznaczone dni i godziny. Produkty są pakowane w torby lub skrzynki i wcześniej przygotowywane na podstawie zamówień przesyłanych poprzez wiadomości elektroniczne lub SMS. Warzywa w paczkach są opisane łącznie z ceną i wystawione – klienci sami je odbierają, dokonując opłaty do wystawionej puszką bądź przelewem na konto.

Wędliny przygotowane według tradycyjnych receptur

SMAK I ZAPACH TRADYCYJNYCH WĘDLIN

„Wyroby Tradycyjne” Emilia Charuba są dostępne w miejscowości Mostki w gminie Sompolno. W ofercie są wędliny, wędzonki, wyroby drobowe oraz surowe mięso. Produkcja opiera się na starych, tradycyjnych recepturach, przy wykorzystaniu wyłącznie polskiego mięsa z lokalnej ubojni. Stosuje się do niego naturalne, świeżo mielone i odpowiednio dobrane przyprawy, bez użycia gotowych mieszanek, konserwantów, wypełniaczy, sztucznych barwników itp. Wędliny wytwarzane tradycyjnymi metodami charakteryzują się niską wydajnością, co przekłada się na ich wysoką jakość i niepowtarzalny smak. Wspaniały zapach wędlin uzyskuje się dzięki wędzeniu w wędzarni opalanej drewnem olchowym.

Warzywa ekologiczne to wybór świadomego konsumenta

WARTOŚCIOWE WARZYWA I OWOCE

Żywność nabyta prosto z od rolnika oznacza gwarancję co do pochodzenia. Jej zakup pomaga realizować zasady patriotyzmu gospodarczego, poprzez wspieranie rodzimych producentów. Trend powrotu do zakupów ze znanego źródła jest tak silny, bo kojarzy się z innymi, pozytywnymi cechami. Kupujemy produkt jakościowy, świeży, smaczny bez dodatków chemii spożywczej.

Większość dużych sieci handlowych pozyskuje swoje produkty z różnych obszarów naszego kraju, z Europy a nawet z odległych regionów całego świata. Wówczas warzywa i owoce są najczęściej zbierane na długo przed tym, nim dojrzeją, bo to pozwala wydłużyć ich przydatność do spożycia. Ich przeciwieństwem są produkty kupione prosto od rolnika: dojrzałe, świeże, dopiero co zebrane z plantacji. Takie warzywa i owoce nie straciły żadnych składników odżywczych, w tym witamin, i co najważniejsze, charakteryzują się pełnią smaku i aromatu. Ponadto, przetwory nabywane u rolnika są sporządzane według receptur tradycyjnych, bez dodatków konserwantów, aromatów, polepszaczy smaku.

TEN TREND SZANSĄ DLA ROLNIKÓW

Należy także pamiętać o tym, że gusta i trendy, którymi kierują się konsumenci, ewoluują. Produkt, który smakował kiedyś, nie musi się teraz dobrze sprzedawać, bowiem mogły się zmienić preferencje smakowe i jakościowe. Niemniej jednak, obecnie coraz wyraźniejszy jest trend powrotu do smaków z dzieciństwa, zainteresowanie produktami tradycyjnymi, sporządzanymi na bazie regionalnych receptur. Grupy świadomych konsumentów poszukują produktów bardziej naturalnych – tradycyjnych, ekologicznych, wytwarzanych na małą skalę.

Rolnicy powinni wykorzystać tę szansę, idąc śladem wspomnianych wyżej producentów rolnych, wprowadzając na rynek produkty rolne w ramach krótkich łańcuchów dostaw. ■

PYRY Z GZIKIEM

SKŁADNIKI:

2 duże ziemniaki
ser twarogowy półtłusty

mała cebula
szczypiorek

śmietana 18%
sól, pieprz

PRZYGOTOWANIE:

Ziemniaki gotujemy około 35-40 minut, bez obierania (w łupinach). Następnie kroimy na pół, ale nie do końca. W międzyczasie przygotowujemy farsz serowy. Cebulę kroimy w drobną kostkę, mieszamy z serem, dodając śmietanę w celu uzyskania kremowej konsystencji oraz doprawiamy solą i pieprzem. W przekrojone i wystudzone ziemniaki nakładamy porcję sera i posypujemy drobno posiekanym szczypiorkiem.

fot. Freepik

KACZKA Z BURACZKAMI

SKŁADNIKI:

udko i pierś z kaczki
mała cebula

dwa ząbki czosnku
majeranek, sól, pieprz

PRZYGOTOWANIE:

Mięso dokładnie nacieramy przyprawami, a następnie podsmażamy na patelni, aż do zrumienienia z każdej strony. Zdejmujemy z patelni i wkładamy do rękawa do pieczenia, wsypując również drobno posiekaną cebulę i czosnek. Nagrzewamy piekarnik do 180°C, góra-dół i wkładamy kaczkę na środkowy poziom.

Pieczemy około 30 minut. Otwieramy piekarnik, rozcinamy rękaw i pieczemy jeszcze około 20 minut. Podajemy z gotowanymi ziemniakami oraz tartymi buraczkami.

fot. Freepik

PIEROGI Z GĘSINĄ

CIASTO NA PIEROGI, SKŁADNIKI:

500 g mąki

250 ml gorącej wody

pół łyżeczki soli

PRZYGOTOWANIE:

Mąkę przesiewamy razem z solą, następnie po trochu dolewamy gorącej wody, cały czas wyrabiając ciasto, aż do osiągnięcia jednolitej konsystencji. Odkładamy na około 15 minut, żeby ciasto odpoczęło. Po tym czasie, możemy szklanką wykrawać kółka do nadziewania farszem.

FARSZ DO PIEROGÓW, SKŁADNIKI:

pierś z gęsi

por

dwa liście laurowe

udko gęsie

seler

ziele angielskie (pięć kulek)

pietruszką

dwa ząbki czosnku

dwa litry wody

dwie marchewki

jedna cebula

sól, pieprz, tymianek

PRZYGOTOWANIE:

Do zimnej wody wkładamy warzywa: pietruszkę, seler, marchew, pora, dwa ząbki czosnku. Przyprawiamy płaską łyżeczką soli oraz połową łyżeczki pieprzu, liśćmi laurowymi, ziele angielskim. Gotujemy około 20 minut. Następnie do gotującego się wywaru wkładamy mięso gęsi i gotujemy kolejne 40 minut do miękkości. Po tym czasie wyjmujemy mięso z wywaru do wystudzenia. Kroimy cebulę w na drobne kawałki i mielimy razem z mięsem gęsi (obranym z kości) na jednolitą masę (na dość drobnych oczkach), doprawiamy tymiankiem. Gotową masą nadziewamy wykrojone kółka z ciasta i zaklejamy brzegi. W garnku zagotowujemy wodę i delikatnie wkładamy pierogi, gotujemy po wypłynięciu około 3-5 minut. Gotowe pierogi podajemy z surówką z czerwonej kapusty.

BRZDĄC POZNAŃSKI

SKŁADNIKI NA BISZKOPT:

5 jajek
3/4 szklanki cukru

110 g mąki ziemniaczanej
60 g mąki pszennej

2 łyżeczki
proszku do pieczenia

PRZYGOTOWANIE:

Oddzielamy białka od żółtek i ubijamy na sztywno, żółtka mieszamy z cukrem i dodajemy do ubitych białek, mąkę z proszkiem do pieczenia przesiewamy przez sitko i łączymy wszystko razem. Wykładamy na foremkę (20 cm na 20 cm) i pieczemy w piekarniku nagrzanym do 170°C przez około 20 minut.

SKŁADNIKI NA KREM:

1 litr słodkiej śmietanki 30%
1 szklanka cukru

4 łyżeczki kakao
4 łyżeczki żelatyny

PRZYGOTOWANIE:

Z litra śmietany odlewamy pół szklanki i odstawiamy. Pozostałą śmietanę zagotowujemy z cukrem i odstawiamy (najlepiej na całą noc) w lodówce. Przygotowanie masy najlepiej zacząć od podgrzania pozostałej śmietany z żelatyną i połączenia z wystudzoną śmietaną oraz kakao. Konsystencja gotowej masy powinna przypominać miękkie masło. Upieczony biszkoctwo kroimy w płaty o grubości około jednego centymetra i przekładamy masą kakaową. Wierzch smarujemy grubiej. Brzdąca kroimy w kostkę.

TEF
agrifood

agrifoodTEF

Project co-financed by the
European Union

financing of services in the form of public aid

Are you
creating
robotic
solutions for
agriculture?

Do you use
AI technology?

This project
is for your
company!

+48 61 850 48 90

www.agrifoodtef.eu

kontakt@agrifoodtef.pl

Estkowskiego 6, Poznań